

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Demonstrativní a diskrétní příslušnost k subkulturám

Bakalářská práce

Autor: Ondřej Kavka
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Hradec Králové, 2018

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Ondřej Kavka

Studium: F14BP0242

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Demonstrativní a diskrétní příslušnost k subkulturám.**

Název bakalářské práce AJ: Demonstrative and discreet affiliation to subcultures.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat příslušností k různým subkulturám a zejména způsoby, jakými se lidé k daným subkulturám hlásí. Práce rozlišuje demonstrativní a diskrétní příslušnost k subkulturám, tedy takovou, kterou lze pozorovat ve veřejných projevech a naopak, kterou lze zjistit až v osobní komunikaci. Cílem práce je zjistit, zda existují typické demonstrativní a převážně diskrétní subkultury. Budou použity kvalitativní metody zpracování problematiky pomocí pozorování a polo-standardizovaných rozhovorů s vybranými cílovými skupinami.

Souček, T., K. Veselý, Vladimír 518. 2011. Kmeny: Současné městské subkultury. Praha: BIGGBOSS.
Smolík, J. 2010. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada Publishing a. s.
Duffková, J., L. Urban, J. Dubský. 2008. Sociologie životního stylu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
Gelner, K. 2005. The subcultures reader. Cornwall: Routledge, Taylor & Francis grup.
Kubátová, H. 2010. Sociologie životního způsobu. Praha: Grada Publishing a. s.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Oponent: Mgr. Petra Tlčimuková

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 9. 5. 2018

.....

Anotace

KAVKA, ONDŘEJ. 2018. *Demonstrativní a diskrétní příslušnost k subkulturám*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 69 pp. Bakalářská práce.

Tématem bakalářské práce je příslušnost k různým subkulturám formou demonstrováné nebo diskrétně projevované příslušnosti. Cílem práce je rozlišit subkultury dle převažující formy příslušnosti a sociálních charakteristik lidí, kteří se k nim hlásí. Výzkumná otázka bude řešena kvalitativní analýzou polo-standardizovaných rozhovorů ve skupině členů reprezentujících danou subkulturu a v kontrolní skupině mimo subkulturu.

Klíčová slova: subkultura, životní styl, příslušnost, demonstrativnost, diskrétnost

Annotation

KAVKA, ONDŘEJ. 2018. *Demonstrative and discreet affiliation to subcultures*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 69 pp. Bachelor Degree Thesis.

The topic of the bachelor thesis is the affiliation to different subculture in the form of demonstrated or discreetly manifested affiliation. The aim of the thesis is to distinguish subcultures according to the prevailing form of affiliation and social characteristics of people who report to them. The research question will be solved by a qualitative analysis of semi-standardized interviews in the group of members representing the subculture and in the control group outside the subculture.

Keywords: subculture, lifestyle, affiliation, demonstrativeness, discretion

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. Mgr. Jánovi Bunčákovi, CSc. za cenné rady, odborné vedení a připomínky, které mi velice pomohly při psaní bakalářské práce.

Obsah

Úvod	9
1 Teoretická část	11
1.1 Stav současného poznání	11
1.2 Vymezení základních pojmů	13
1.2.1 Životní způsob	13
1.2.2 Životní styl.....	15
1.2.2.1 Alternativní životní styly.....	16
1.2.2.2 Životní styl subkultur	18
1.2.2.3 Životní styl v dominantní kultuře – konzumerismus	18
1.2.3 Kultura	19
1.2.4 Masová či dominantní kultura	21
1.2.5 Kontrakultura.....	21
1.2.6 Subkultura.....	22
1.2.7 Historie výzkumu subkultur	25
1.2.7.1 Chicagská škola.....	25
1.2.7.2 Birminghamská škola	25
1.2.7.3 Postsubkulturní teorie.....	26
1.3 Charakteristika zvolených subkultur	27
1.3.1 Skate	27
1.3.1.1 Skateboarding jako subkultura	27
1.3.1.2 Historie skateboardingu.....	28
1.3.1.3 Znaky skate subkultury – slang, neverbální komunikace, móda, výtvarné umění	30
1.3.2 Grime	31
1.3.2.1 Grime jako subkultura	31
1.3.2.2 Historie Grime	32
1.3.2.3 Znaky Grime subkultury – slang, neverbální komunikace, móda.....	34
2 Empirická část.....	36
2.1 Cíle a výzkumné otázky.....	36
2.1.1 Cíl práce.....	36
2.1.2 Výzkumné otázky	36
2.2 Vzorek a metoda	37
2.2.1 Výzkumná metoda a technika.....	37

2.2.2	Výzkumný vzorek	37
2.2.3	Sběr a zpracování dat.....	38
2.3	Výsledky	38
2.3.1	Príslušníci subkultury Grime	38
2.3.2	Príslušníci subkultury Skate	46
2.3.3	Věkově a sociálně porovnatelní reprezentanti dominantní kultury	53
Závěr		60
Seznam použitých zdrojů		62
Přílohy		65

Seznam obrázků

Obrázek 1 Grime	66
Obrázek 2 Grime	66
Obrázek 3 Grime	67
Obrázek 4 Grime	67
Obrázek 5 Skate.....	68
Obrázek 6 Skate.....	68
Obrázek 7 Skateboard.....	69
Obrázek 8 Skate.....	69

Úvod

Termín subkultura je v dnešní době velice moderním a rozsáhlým tématem nejen u řady společenských věd, ale také v očích laické veřejnosti. Dalo by se dokonce říci, že se tento pojem stal společenským fenoménem posledních let v důsledku jeho rozsáhlosti, zajímavosti, a především díky jeho neustálé aktuálnosti. Se současným vývojem společnosti se zároveň vyvíjejí a vznikají nové subkultury, které jsou sice součástí této společnosti, ale musíme říci, že se od ní také liší v důsledku jejich rozdílných stylů, názorů a hodnot. Právě tyto odlišnosti jsou jedním z hlavních důvodů, proč jsou v dnešní době subkultury natolik zajímavé a lákavé.

Předmětem bakalářské práce je problematika příslušnosti lidí k jednotlivým subkulturám z hlediska jejich demonstrativnosti a diskrétnosti. Tedy toho, jakým způsobem můžeme náležitost ke zkoumaným subkulturám rozpoznat. Tato náležitost je zkoumána jak ze strany subkultur, tak ze strany skupiny, která se nachází mimo subkulturu.

Téma subkultur bylo zvoleno z důvodu významné oblasti, kterou představují jak ve společnosti, tak v sociologii samotné. Lidé se celý život setkávají s příslušníky různých subkultur a mnohdy o tom ani nevědí, jelikož tyto subkultury neznají, a tudíž je pro ně nemožné jejich příslušníky identifikovat. Je značně důležité pochopit to, jakým způsobem se tyto malé skupiny chovají, jaké zastávají názory a postoje a také to, jak je společnost může identifikovat pomocí jejich vnitřních a vnějších znaků. Stále více lidí v dnešní době opírá svůj životní styl o subkultury, což nasvědčuje tomu, že je toto téma velice aktuální z hlediska jeho neustálého vývoje a vzniku nových subkultur.

Cílem práce je zjistit, jestli jsou zvolené subkultury spíše diskrétního nebo demonstrativního rázu. Dále se také detailněji zabývat jejich hodnotami, chováním a životem celkově jak ze strany zvolených subkultur, tak ze strany skupiny stojící mimo ně.

V průběhu práce po několika konzultacích s vedoucím práce bylo pozměněno zadání. Z kvalitativních metod zpracování problematiky bylo odstraněno pozorování a jedinou technikou výzkumu byly polo-standardizované rozhovory. Pozornost byla zaměřena nejenom na subkultury, ale také na členy kontrolní skupiny mimo subkulturu.

Teoretická část práce je dělena na dílčí podkapitoly.

V první podkapitole je řešen současný stav poznání, ve kterém je nastíněn současný stav bádání v dané problematice v posledních několika letech 21. století. Především je zde zmíněna trilogie *Kmeny*, která je jednou z nejvýznamnějších prací o subkulturách v České republice. Poté jsou zde také uvedeny dvě diplomové práce, které byly napsány v posledních deseti letech na téma subkultury. Je zde řešen jejich obsah a výzkumy, které jsou v těchto pracích realizovány.

Druhá podkapitola patří vymezení základních pojmů. Tyto pojmy jsou klíčové pro danou problematiku subkultur, a tudíž by měly sloužit k usnadnění orientace a pochopení celé problematiky. Konkrétně se zde vyskytují následující pojmy: životní způsob, životní styl, kultura, masová či dominantní kultura, kontrakultura, subkultura a historie výzkumu subkultur.

Třetí podkapitola se věnuje celkové charakteristice zvolených subkultur. Zachycuje jejich hodnoty, názory, historii a specifické znaky, které jsou pro danou subkulturu typické. Konkrétně byly zvoleny subkultury Skate a Grime.

V druhé části práce je realizováno empirické šetření. Tato část zahrnuje cíl práce, výzkumné otázky, vzorek a metodu zpracování dat. Dále jsou zde uvedeny komplexní výsledky pro každou ze zvolených subkultur a pro věkově a sociálně porovnatelné reprezentanty dominantní kultury.

V závěru jsou ohodnoceny a shrnuty poznatky této bakalářské práce a nastíněny další možnosti rozvoje poznání zkoumaného problému.

V seznamu zdrojů se nachází knižní a internetové zdroje.

V příloze jsou k nahlédnutí fotografie členů jednotlivých subkultur Grime a Skate a také skateboardové příslušenství.

1 Teoretická část

1.1 Stav současného poznání

Zřejmě nejvýznamnějším dílem na toto téma, které vzniklo v posledních několika letech v českém prostředí je trilogie od Vladimíra Brože, který především vystupuje pod uměleckým jménem Vladimír 518. Tato trilogie se člení na *Kmeny*, *Kmeny 0* a *Kmeny 90* a byla vydána v nakladatelství BiggBoss. V každé knize jsou popisovány subkultury v různých časových obdobích na území České republiky. Musíme také dodat, že se na těchto publikacích podílelo hned několik dalších autorů, kteří se v jednotlivých subkulturách pohybují, a tudíž byli schopni je velice dobře popsat a nastínit jejich životní styl a názory čtenářům.

První kniha byla publikována v roce 2011 a nese název *Kmeny*. Tato publikace se zabývá současnou podobou subkultur, které se především vyskytují na území hlavního města Prahy. Zachycuje jejich současný životní styl, jejich názory a postoje, a také jejich vizuální stránku, která je zachycena pomocí mnoha fotografií v jejich původním prostředí. [Souček, Veselý, Brož 2011]

Další kniha této trilogie vznikla v roce 2013 a nese název *Kmeny 0*. Na rozdíl od první publikace zachycuje městské subkultury a další samostatné společenské proudy mezi lety 1969 a 1989. Snaží se tedy především o zmapování subkultur v dobách normalizace. Klade důraz na jejich společné symbolické vzory a nazývá tyto subkultury pojmem kmeny, z hlediska jejich uzavřenosti před většinovou společností. Poukazuje pak na hrdost příslušníků jednotlivých kmenů, která je jejich základním a určujícím prvkem. [Brož 2013]

Kmeny 90 jsou poslední knihou této trilogie, která vyšla v roce 2016. Na rozdíl od předchozích dvou publikací mapuje subkultury v období 90. let. Především se zabývá novými impulzy, které přišly s pádem komunistického zřízení na našem území. Tyto impulzy otevřely nový prostor pro vznik a vývoj subkultur a změnily tak celkový rámec tohoto pojmu v Čechách. Toto období bylo pro vývoj subkultur v českém prostředí jedním z nejvýznamnějších, a právě proto se jím tato publikace zabývá. [Brož 2016]

Diplomová práce *Subkultury mládeže kolem nás*, kterou napsala Bc. Soňa Applová se také zabývá danou problematikou, především pak mládežnickými subkulturami na našem území. V této práci se snaží o zachycení a detailnější popsání zkoumaných subkultur pomocí kvalitativního výzkumu. Tento výzkum realizovala pomocí několika metod kvalitativního výzkumu, a to obsahové analýzy dokumentů, vizuální metody fotografie a grafického znázornění subkultur mládeže. Pomocí první metody obsahové analýzy dokumentů srovnala a popsala jednotlivé subkultury. Velice zajímavé je, že analyzovala data z virtuálních dokumentů, které byly v minulosti pořízeny někým jiným než výzkumníkem. Tato data posléze srovnala s daty, které nashromáždila z literatury a vytvořila tak charakteristiku jednotlivých subkultur, ve které posléze můžeme najít interpretaci rozdílů mezi informacemi z internetu a z literatury. Na základě tohoto výzkumu pak uvádí, že každá subkultura má dvě stránky, a to komerční a tradiční. Komerční stránka subkultur je podmíněna penězi a drahým oblečením, které její příslušníci nosí, ale o podstatě a skutečnosti dané subkultury nemají ponětí. Právě jádro subkultury se dá pochopit pouze pomocí tradiční stránky, kterou její příslušníci musí zastávat. Pomocí vizuální metody fotografie pak dále popsala jednotlivé subkultury z hlediska jejich vnější stránky. Zaměřila se především na jejich účesy, zdobení těla, gesta, pózy, činnosti, symbolické znaky a kolektiv, ve kterém se pohybují. Na základě těchto poznatků určila subkultury, které můžeme rozpoznat pouhým pohledem na ně a které nikoliv. Pro získání fotografií použila techniku skrytého fotografování, kdy objekt neví, že je fotografován a techniku zjevného fotografování, kdy objekt ví, že je fotografován. Pomocí předešlých dvou metod pak vytvořila dva síťové grafy, které mapují vztahy mezi jednotlivými subkulturami mládeže podle druhu a podle vazeb, které mezi nimi vznikají. [Applová 2009]

Další prací na toto téma, která využívá kvalitativního výzkumu je bakalářská práce s názvem *Mládežnické subkultury, životní styl a hodnotový systém jejich sympatizantů*, kterou napsala Mgr. Barbora Voříšková. Voříšková zde pomocí rozhovorů s příslušníky jednotlivých subkultur analyzuje jejich životní styl, vzhled, hodnoty a sebehodnocení. Samozřejmě pak dodává další poznatky a informace o zkoumaných subkulturách. Konkrétně se zabývá problematikou subkultur hooligans, metal, skate, meatheads a hráčů počítačových her. [Voříšková 2012]

1.2 Vymezení základních pojmů

1.2.1 Životní způsob

Nebo také způsob života je celek, který se vyznačuje rozmanitostí lidských forem života, tedy toho, jak daný člověk obecně žije, jak se jeho život v průběhu času mění a jak se obnovuje. Životní způsob se někdy objevuje jako synonymum k životnímu stylu, ale je spíše obecnějšího rázu. Ve způsobu života se velice často hledá vztah společnosti a jedince, tedy toho, jakým způsobem jedinec působí na společnost a naopak. Podle velkého sociologického slovníku se tento pojem vyznačuje takto: [Petrusek a kol. 1996]

„V původních i elementárních významech běžné řeči označuje způsob života každodenní, ustálené, soukromé zvyklosti, obyčeje a sklony zakládající typické formy soc. interakce a podmiňující vzorce prostorového chování, výběr soc. prostředí i strukturu využití času, příjmů a vydání.“ [Petrusek a kol. 1996: 1449-1450]

Tento pojem je také součástí několika přírodních a společenských věd, jelikož se dá také nazvat jako zdravý, pohodlný, příživnický, dělný nebo takzvaný americký životní způsob. Existují dvě teorie k životnímu způsobu, a to empirická a normativní, která má podstatně delší tradici, jelikož vznikla již v antickém období a má kořeny především v náboženství a kultuře. Snaží se především odlišit správné normy a hodnoty od těch nesprávných, tedy od těch, které jsou nežádoucí, neakceptovatelné nebo až trestuhodné. Druhá teorie, tedy ta empirická se začala formovat až od konce 17. století a zabývala se především stanovením sociálních problémů. [Petrusek a kol. 1996]

Výzkumy kvality života, volného času nebo také sociální stratifikace můžeme spojit se sociologií životního způsobu, která má kořeny v pracích M. Webera, G. Simmela nebo A. Adlera. V 70. a 80. letech byla česká sociologie životního způsobu ovlivněna Marxistickým pojetím, které se zakládalo na ekonomickém determinismu, jenž byl založen na hledání vazeb mezi společenskoekonomickou formací a životem lidí. Dále se také zabýval jednotlivými oblastmi společenského života. Můžeme sem zařadit například oblasti práce, volného času nebo bydlení. Česká sociologie životního způsobu se opírala, nebo se spíše snažila zodpovědět 4 otázky: [Petrusek a kol. 1996]

„1. na čem jednotlivec, soc. skupina, třída či celá společnost zakládají svůj způsob obživy; 2. s jakým efektem jsou diferencované schopnosti, předpoklady a zdroje zhodnoceny (jaké typy lidí dosahují v daném spol. systému úspěchu); 3. do jakých typů vztahů se v tomto procesu zhodnocování dostává jednotlivec či soc. skupina, vrstva, třída; 4. jak se celý tento proces odráží ve vědomí lidí, ve volbě strategií přežití, úspěchu apod.“ [Petrusek a kol. 1996: 1450]

Životním způsobem se zabývá česká socioložka Jana Duffková, která ho charakterizovala jako *„systém významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí typických, charakteristických pro určitý subjekt (jedince či skupinu, event. i společenství či společnost coby konkrétního nositele životního způsobu)“* [Duffková in Aktuální problémy životního stylu 2006: 79-90]

Dále pak tvrdí, že životní způsob závisí na vnějším faktoru a subjektivním činiteli. Vnější faktor se odvíjí od životních podmínek ve skupině nebo společnosti. Můžeme sem například zařadit rodinu, přátele nebo i větší skupiny jako městské společnosti. Subjektivní činitel pak závisí na celkové osobnosti jednotlivce. Sem můžeme zařadit potřeby, hodnoty, zájmy, schopnosti a dovednosti člověka. Můžeme tedy říci, že životní způsob člověka je spjatý s životními podmínkami. [Duffková in Aktuální problémy životního stylu 2006]

Slovo životní způsob lze tedy použít při hledání charakteristik života člověka. Tedy toho, jak člověk celkově žije, jaké vykonává aktivity anebo jakým způsobem působí na společnost a jak společnost působí na něj. Jednoduše řečeno podle veřejnosti je to vlastně způsob, jakým žijeme. Tedy například kam chodíme do práce, v jakých společnostech se vyskytujeme, co jíme, jak trávíme svůj volný čas anebo jaké máme celkové smýšlení o světě. Tím se dostáváme k otázce, jestli máme stejný nebo alespoň podobný způsob života jako například lidé na druhém konci světa. To právě závisí na několika dalších pojmech, které jsou s životním způsobem spjaté. Můžeme sem zařadit životní úroveň, náboženství, kvalitu života anebo také kulturní a historické aspekty v daném státě.

1.2.2 Životní styl

Spousta autorů jak českých, tak zahraničních používá pojem životní způsob a životní styl jako synonyma, jelikož si jsou velice podobné. Může tomu tak být, ale také nemusí, protože také existuje mnoho autorů, kteří je oddělují na základě konkrétnosti a obecnosti, ale také pomocí jiných faktorů. Tvrdí, že životní způsob je obecnější pojem než životní styl. Jako první tento pojem zmínil rakouský psycholog Alfred Adler, který se domníval, že životní styl je tvořen systémem cílů, které si daný jedinec zvolil. Tedy kladl důraz na zvolené cíle jedince, pomocí kterých můžeme porozumět chování člověka. Dále se zabýval pojmem individuální životní styl, který podle něj utváří veškeré chování, pomocí kterého člověk překonává pocity méněcennosti. A. Adler se tímto pojmem zabýval především z psychologického hlediska a tvrdil, že životní styl je také ovlivňován typem daného člověka. [Drapela 1998]

Podle Ivanové životní styl vzniká tehdy, když se člověk, skupina nebo celá společnost snaží nějakým způsobem využít podmínky, které ovlivňují jejich život ve svůj prospěch. Dále pak tvrdí, že je životní styl funkční systém závislý na kultuře, ze které si člověk podle svých kritérií vybírá, tato kritéria můžeme vidět v jeho aktuálních potřebách, ale také v jeho statusových i materiálně ekonomických možnostech. Snaží se tedy určitým způsobem naplnit své cíle a uspokojit své potřeby. [Ivanová 2006]

Další autorkou, která se zabývala životním stylem, je česká socioložka Jana Duffková. Ta dokonce pracovala s výše uvedenou Ivanovou, a byla jí konzultantkou v jejich pracích. Duffková rozlišuje dva způsoby životního stylu, a to jednotlivce a skupiny.

„Životním stylem individua je možné rozumět ve značné míře konzistentní životní způsob jednotlivce, jehož jednotlivé části si vzájemně odpovídají, jsou ve vzájemném souladu, vycházejí z jednotného základu, mají společné jádro, resp. určitou jednotící linii, tj. jednotný styl, který se jako červená linie prolíná všemi podstatnými činnostmi, vztahy, zvyklostmi apod. nositele daného životního stylu.“ [Duffková in Aktuální problémy životního stylu 2006: 79-90]

„Životní styl skupiny pak představuje do určité míry vyabstrahované, typické společné rysy životního způsobu, resp. jeho hlavních určujících momentů, které jsou

příznačné pro převážnou většinu členů nějaké skupiny.“ [Duffková in Aktuální problémy životního stylu 2006: 79-90]

Celkově můžeme říci, že se životní styly jednotlivců váží na životní podmínky, ve kterých lidé žijí. Každý člověk má svůj vlastní životní styl, který upřednostňuje. Má své hodnoty, morálku, konkrétní záliby ve volném čase, vykonává určité činnosti nebo se pohybuje v různých společnostech. Avšak existují rozdíly, jak tyto činnosti každý jedinec vykonává, a právě tím získává svůj životní styl. Také existují určité alternativní styly, ve kterých je možnost volby mezi dvěma nebo více způsoby řešení. Jejich vztah je většinou protikladný. Můžeme tedy říci, že alternativní životní styl je stylem volitelným. [Duffková in Aktuální problémy životního stylu 2006]

Podle Tučka životní styl zahrnuje způsob života člověka nebo sociální skupiny, který vyniká svými podmínkami existence, metodami a podmínkami práce, povahou zdrojů, stylem bydlení, chováním, vztahy, preferencemi, rituály, žebříčkem hodnot, způsobem trávení volného času nebo vztahem jedince k životnímu prostředí. Také se podle něj životní styl váží na kulturu, ve které jedinec nebo sociální skupina žije. Váže se také na to, jaké mají lidé životní zkušenosti v dané kultuře. Pro využití demografie nebo statistiky se podle něj spíše využívá pojmu životní způsob, jelikož životní styl pozbyl původního významu díky reklamě, a tudíž je více komerční. [Tuček 2003]

1.2.2.1 Alternativní životní styly

Od 90. let 20. století se běžně začal používat termín alternativní, který byl velice často spojován s životním stylem, a to jak na odborné, tak žurnalistické úrovni. Alternativní životní styly jsou nejčastěji spojovány s životním prostředím a zdravím, ale také s dalšími aspekty každodenního života. Můžeme sem například zařadit vegetariány, squatterry, narkomany, bohémy, bezdomovce a další většinou méně početně zastoupené skupiny, které se vyznačují vlastním způsobem životního stylu. Duffková vidí alternativu jako eventualitu volby mezi různými východisky. Jako hlavní kritérium pro alternativní životní styl je podle ní nutnost výskytu odlišných stylů a možnost volby mezi nimi. Z hlediska této volby můžeme říci, že alternativní životní styl je stylem volitelným. [Duffková, Urban, Dubský 2008]

“Styl životní však lze pojmut i jako svébytné entity, strukturující společnost na specifické a sociální skupiny s vlastní identitou a ohraničením vůči zbytku společnosti.”
[Petrusek a kol. 1996: 1247]

Petrusek a kolektiv sice přímo nemluví o alternativním životním stylu, ale podle výše uvedené citace by se o něj mohlo jednat, jelikož se vymezuje zbytku společnosti a z hlediska jeho vlastní identity a specifikace bychom ho mohli připsat mnohým subkulturám, které se jím mohou vyznačovat.

Příklad alternativního životního stylu můžeme vidět v životním stylu ekologickém. Základem tohoto životního stylu by už podle názvu měla být ochrana přírody, její obnova a šetrný život s ní spjatý.

Podle Hoftové bychom příslušníky tohoto životního stylu mohli rozdělit do tří skupin podle míry jejich ekologického chování. Do první skupiny by se dali zařadit lidé, kteří se v určité míře chovají ekologicky. Třídí odpad, nejezdí tolik automobilem, snaží se neplýtvat vodou anebo mají na zahradě kompost. Tato skupina lidí sice praktikuje některé ekologické aktivity, ale jejich životní styl jimi není ovlivněn natolik, aby se dalo konstatovat, že žijí alternativním životním stylem. Do druhé skupiny by mohli být zařazeni vegetariáni a vegani. Tyto dvě skupiny lidí jsou charakteristické jejich odmítavým postojem jíst maso nebo výrobky, které produkují zvířata. Také by se sem dali zařadit ochránci přírody nebo členové různých ekologických hnutí. V těchto případech se už může jednat o zastánce alternativního ekologického životního stylu, jelikož jsou jejich postoje a chování přímo zaměřeny k ochraně přírody a životního prostředí. Do třetí a také poslední skupiny by poté patřili nejvíce ekologicky zaměřené domácnosti nebo lidé, o kterých by se dalo říct, že je jejich životní styl plně ekologicky zaměřen. Tito lidé jsou především charakterističtí jejich skromným životem, který se celý točí kolem ekologicky zaměřených aktivit. [Hoftová 2009]

Velice zajímavými příklady alternativních životních stylů jsou také hedonistické životní styly. Tyto typy životních stylů se vyznačují chováním, které vede k dosažení slasti a potěšení sebe sama. Člověk považuje za největší štěstí dosažení jak duševních, tak tělesných požitků a podmiňuje jim svůj celkový životní styl. Duffková uvádí, že člověk využívá svůj volný čas ke svému osvobození od práce, která narušuje a zkresluje

jeho život. Člověk si vlastně pomocí volného času kompenzuje svá omezení, která jsou zapříčiněna dobou, kterou stráví v práci. Tento koncept dále nazývá hedonistickým pojetím volného času. [Duffková, Urban, Dubský 2008]

„Hedonistický životní styl se vyznačuje evidentním přesunem životních zájmů do oblasti trávení volného času, rodiny a soukromí, práce je nutná k užívání vlastního volného času.“ [Kraus, Poláčková 2001: 155]

1.2.2.2 Životní styl subkultur

Životní styl, nebo styl subkultur komplexně je jedním z velice důležitých charakteristických rysů, podle kterých je můžeme odlišit od většinové společnosti, ale také od sebe navzájem. Styl každé subkultury může být pochopen jako jejich specifický symbol či znak, který s sebou daná subkultura nese a pomocí kterého ji pak můžeme charakterizovat. Tento styl se dělí na následující složky:

- *Image – vzhled, tj. oblečení, účes, různé doplňky, tetování;*
- *Vystupování – tvořené výrazem tváře, stylem chůze a postojem těla;*
- *Argot – Speciální slovní zásoba a způsob, jakým je pronášena;* [Smolík 2010:

36]

Na základě těchto informací můžeme konstatovat, že o existenci stylu uvnitř jednotlivých subkultur není pochyb. Právě pomocí něho se příslušníci subkultur odlišují od většinového nebo dominantního životního stylu, který ve společnosti převládá. V mnohých případech můžeme říci, že se pomocí něho takzvaně osvobozují nebo vymezují proti hlavnímu proudu neboli mainstreamu.

1.2.2.3 Životní styl v dominantní kultuře – konzumerismus

Dominantním životním stylem můžeme označit takový životní styl, který v určitém čase a na daném místě ve společnosti převládá. Může se tedy jednat o hodnoty, názory nebo vzorce chování, které dominují ve většinové společnosti a jsou zastávány velkým počtem lidí. Právě od dominantního životního stylu se subkultury ale také další menší společnosti snaží odpoutat nebo osvobodit a zastávají svůj vlastní životní styl.

S životním stylem v dominantní kultuře je úzce spjat pojem konzumerismus, který v ní právě převládá. Konzumerismus se dá rozdělit na několik typů podle Yiannise Gabriela a Tima Langa. [Yiannis, Lang 2015]

V prvním typu konzumerismu převládá morální nauka především pak ve vyspělých zemích. Ve více rozvinutých státech se stala spotřeba jednou ze základních složek života. Hlavními aspekty tohoto pojetí jsou styl, vkus, fantazie a sexualita, pomocí kterých se člověk řídí a na základě kterých si vybírá a užívá služby nebo zboží. Tyto aspekty pak dále člověku poskytují svobodu, moc a štěstí pomocí kterých jsou uspokojeny jeho potřeby.

Druhý typ je charakteristický ideologií demonstrativní spotřeby. Konzum se podle této ideologie stal hlavním měřítkem pro hodnocení života. Materiální zboží tak určuje sociální pozici a prestiž jejího vlastníka, ale také pomocí něho vznikají sociální a statusové rozdíly ve společnosti.

Třetí pojetí konzumerismu tvoří ekonomickou ideologii globálního vývoje, ve kterém hrají hlavní roli mezinárodní vztahy, obchod, zahraniční politika, spolupráce a další mezistátní činnosti. Právě konzumerismus je jednou z klíčových složek k praktikování těchto činností. Ekonomický rozvoj by podle této ideologie nemohl fungovat bez konzumenta, a tudíž mu přisuzuje velkou důležitost.

Čtvrtý typ konzumerismu je spjat s politickou sférou. Konzum je v dnešní době využíván jak pravicově, tak levicově orientovanými zeměmi. Stát je považován za ručitele práv konzumentů, ale také za hlavního poskytovatele zboží a služeb.

Poslední pojetí konzumerismu klade důraz na sociální hnutí o prosazení a ochranu práv spotřebitelů. Během několika posledních let se někteří konzumenti snaží kritizovat spotřebu z hlediska stále se snižujících zdrojů a špatnému vlivu na životní prostředí. Můžeme tedy říci, že vzniká nová vlna konzumerismu, která je charakteristická radikální a etickou pracovní náplní. [Yiannis, Lang 2015]

1.2.3 Kultura

Kultura je notoricky nejednoznačná koncepce, která během několika staletí získala řadu odlišných a často rozporuplných významů. Od konce 18. století byl tento

pojem používán anglickými intelektuály a významnými literárními osobnostmi k soustředění kritické pozornosti na celou řadu kontroverzních otázek. Kultura společnosti byla v té době brána jako integrovaný a smysluplný celek, který zastával dvě základní trajektorie. První směr se obracel do minulosti k feudálnímu ideálu hierarchicky uspořádané komunity, kde kultura převzala téměř posvátnou funkci. Druhý směr vedl do budoucnosti k socialistické utopii, kde byl zrušen rozdíl mezi prací a volným časem. Právě z těchto dvou trajektorií byly vyčleněny dvě základní definice kultury. První definice, která je nejvíce známá a blízká čtenáři je klasická a kontroverzní. Kultura byla brána jako standard estetické excelence: „*The best that has been thought and said in the world.*“ [Arnold in Hebdige 1979: 6]

Vychází tedy z klasické estetické formy jako například balet, literatura, drama nebo umění. Druhá definice kultury je od Robina Williamse a má kořeny v antropologii. Williams popisoval kulturu jako způsob, který vyjadřuje určité významy a hodnoty nejen v umění a literatuře, ale také v institucích a běžném chování. Analýza kultury z takovéto definice je tedy vyjasněním významů a hodnot v konkrétním způsobu života nebo konkrétní kultuře. [Hebdige 1979]

Podle *Velkého sociologického slovníku* je kultura „jedna z centrálních kategorií společenských věd, ve svém nejširším pojetí vyjadřující specifický lidský způsob organizace, realizace a rozvoje činností, objektivovaných ve výsledcích fyzické a duševní práce.“ [Petrusek a kol. 1996: 547]

Zpočátku byl pojem kultura spojován s obděláváním zemědělské půdy a později pak byl vymezen M. Tulliusem Cicerem, který pojmenoval filozofii „*kulturou ducha*“. Tímto pojmenováním dal kultuře charakteristiku lidské vzdělanosti, pomocí které lidé mohli dosáhnout vyšší formy individuální a sociální identity. Změnou v pojetí tohoto pojmu bylo období renesance, kdy dostala kultura novou funkci. Byla považována za milník mezi člověkem a přírodou, ve kterém byl člověk aktivním tvůrcem kultury a přetvářel přírodu pro vlastní potřeby. [Petrusek a kol. 1996]

Kulturu také můžeme chápat jako určitý způsob života lidí ve společnosti nebo skupině. Tento způsob života je charakterizován chováním a jednáním člověka nebo

celé skupiny lidí, které je zjevné od prvního pohledu. Můžeme sem zahrnout veškeré kulturní vzorce chování, které vedou k očekávání a přesvědčení. [Smolík 2015]

Obecně se tedy kultura bere jako komplex duchovních a materiálních hodnot, které byly nebo jsou vytvořeny člověkem po dobu celé jeho existence. Mezi duchovní kulturu můžeme zahrnout například vědu, umění nebo specifický životní způsob v určitém období lidské existence. Materiální kultura je pak vše, co člověk vytvořil výrobní činností jako například různé stavby, města nebo umělecká díla. Věda zabývající se kulturou se nazývá kulturologie a zabývá se především zákonitostmi vzniku, vývoje a fungování sociokulturních soustav v určitém období a místě.

1.2.4 Masová či dominantní kultura

Za dominantní kulturu můžeme považovat takovou kulturu, která je v daném čase a na daném místě považována za nejvíce rozšířenou. Snaží se vycházet z minulých kulturních tradic a nezpochybňovat současnou úroveň kultury. V dnešní době můžeme mluvit o kultuře středních vrstev, jelikož se v této třídě pohybuje nejvíce lidí a tím vytvářejí dominantní nebo také většinovou kulturu. [Smolík 2015]

Velice často se dominantní kultura označuje také jako masová. Masová kultura má však trochu odlišný význam. Můžeme ji definovat jako vše, co je vytvořeno a produkováno pro masu, tedy pro velký počet lidí. Tyto produkty jsou závislé na masě z hlediska jejích potřeb a vkusu. V současnosti lze nazvat společnost společností masovou, jelikož vyrábí a také spotřebovává v masovém rozměru. Musíme však dodat, že masová kultura redukuje individuální potřeby a projevy a také se snaží o zjednodušení obsahu, což se dá považovat za negativa, která s sebou nese. [Petrusek a kol. 1996]

1.2.5 Kontrakultura

Kontrakultura je protiklad k současnému, převládajícímu anebo dominantnímu pojetí kultury ve společnosti. Základními znaky kontrakultury je nesouhlas s normami dominantní kultury, jejími hodnotami a myšlenkami podle kterých se řídí a orientuje. Kontrakultura vzniká tehdy, když ve společnosti dochází ke kulturním změnám, které jsou spojeny s nefunkčností systému sociální kontroly. Můžeme ji rozdělit na dva typy,

a to na kontrakulturu, která se pohybuje na okraji společnosti ve velmi špatných prostředích. Sem se dají zařadit například drogově závislí lidé, alkoholici, bezdomovci nebo také trestanci. Druhý typ kontrakultury se snaží bojovat proti dominantní kultuře a určitým způsobem prosazovat své vlastní myšlenky a názory, které by mohly vést k její změně či rozvrácení. Její členové uplatňují především různé sociální, politické nebo umělecké ideje. Vznik kontraktur je spojován s druhou polovinou 20. století, a především pak s novou generací, která se v té době snažila protestovat proti tehdejší kultuře. Tato protestní hnutí se vyznačovala specifickým životním stylem a snažila se vytvořit takzvanou alternativní kulturu. Sem můžeme zařadit hnutí hippies, squattery nebo náboženské sekty. [Petrusek a kol. 1996]

Kontrakultura je všude tam, kde normativní systém skupiny obsahuje jako primární prvek téma konfliktu s hodnotami celé společnosti, tedy s hodnotami dominantní kultury. Také tam, kde jsou osobnostní proměnné přímo zapojeny do vývoje a udržování hodnot skupiny a odkazují na protiklad k okolní dominantní kultuře. Kontrakultura má zcela jistě vztah se subkulturou, ale liší se zásadně v tom, že jejím základním elementem a hybnou silou je konflikt a rozpor s dominantní kulturou. Samozřejmě, že mají subkultury také určitý rozpor s dominantní kulturou, ale ne v takovém měřítku jako kontrakultury, které jsou zaměřené přímo proti ní. Kontrakulturu lze pochopit pouze tím, že věnujeme plnou pozornost interakci skupiny, která je její nositelkou s většinovou společností. O subkulturách se toto tvrzení říci nedá. [Yinger in American Sociological Review 1960]

1.2.6 Subkultura

J.M. Yinger používá termín subkultur k poukazování na normativní systém skupin menších než společnost, aby zdůraznil způsob, jakým se tyto skupiny liší. Tuto rozdílnost můžeme najít například v jazyku, hodnotách, náboženství, stravě a stylu života. Konkrétně ji popisuje jako normativně-kulturní rozměr subkultur. Dále klade důraz na společensko-psychologický rozměr, jelikož existuje přímý odkaz na faktory osobnosti, které se podílejí na vývoji a udržování norem. Frustrace, úzkost, pocity nejednoznačnosti jsou podle něj vždy empiricky svázané a tvoří tak základ při tvorbě a fungování subkultur. [Yinger in American Sociological Review 1960]

Subkultury mohou být široce definovány jako společenské skupiny organizované kolem společných zájmů a praktik. Každopádně individuální autoři a školy používají termín subkultur více detailním a pečlivějším způsobem. Mnohdy jsou podle nich subkultury vnímány jako tajemné a výjimečné složky společenského světa z hlediska jejich chování a odlišnosti od zbytku společnosti. Některé subkultury mohou být takzvaně tajné nebo skryté a člověk, který s těmito lidmi přijde do kontaktu ani nepozná, že jsou součástí nějaké subkultury. Jiné subkultury mohou být spektrálně veřejné například ve svém specifickém stylu oblékání, hudby nebo chování. Subkultury se ve většině případů liší od hlavního proudu, kterým se označují společenské jevy, které jsou zastávány nejširší vrstvou populace v konkrétní době. Mohou se například lišit stylem oblékání, způsobem bydlení nebo celkovým životním stylem. Dále se také subkultury rozlišují mezi sebou a vytvářejí tak hierarchické participace znalostí a vkusu. Subkultury mají v mnohých případech svá vlastní území, na kterých se vyskytují. Tato místa můžeme vyčlenit na ulicích, školách nebo také v komerčních prostorách. Počátky identifikace subkultur spadají do 18. a 19. století, kdy byly poprvé popsány v různých reportážích o skrytém podsvětí vulgárních tříd, o které byl v té době prudký zájem. Na počátku 20. století se studiem subkultur začali zabývat sociologové z Chicagské školy, kteří provedli hned několik systematických výzkumů. Po roce 1945 se o subkultury začali zajímat kriminologové, kteří je spojovali s pachateli trestných činů, delikventy a jinými outsidersy. V 60. letech 20. století výzkum ve středisku současných kulturních studií na univerzitě v Birminghamu předefinoval subkultury ve vztahu k třídě, etniku a pohlaví. Od tohoto výzkumu se subkultury začaly zkoumat z početné řady disciplinárních hledisek včetně sociálních dějin, antropologie a literárních, kulturních a mediálních studií. [Gelder, Thornton 1997]

Subkultura může být také pojata jako skupina lidí, která disponuje specifickými normami nebo hodnotami, ale také rozdílnými vzory chování a životním stylem. Tyto specifické skupiny lidí jsou součástí většinové kultury na daném území, a tudíž nesou její určité prvky. Také se však vyznačují svými vlastními znaky v oblasti chování a životního stylu, který v dominantní kultuře nenajdeme. Vznik subkultur můžeme najít v menších izolovaných společnostech, ale také ve společnostech velkých, které disponují větší škálou kultury a rozdílností uvnitř populace. Díky těmto faktorům je u

větších společenství vyšší pravděpodobnost vzniku různých subkultur. [Petrusek a kol. 1996]

„Subkultury byly zkoumány zejm. v kontextu soc. stratifikace, etnické diferenciace, náb. orientace, městského způsobu života a deviantního chování.“ [Petrusek a kol. 1996: 1248]

Někdy můžeme na různých subkulturách pozorovat proces vytváření subkulturních hranic, který podporuje funkci ochrany a výjimečnosti subkultur. Subkultury si také v mnohých případech vytvářejí svůj vlastní specifický jazyk nebo různé vzory chování a gestikulace. [Petrusek a kol. 1996: 1248]

Dick Hebdige spojuje subkultury především s jejich styly, které dělá na jednotlivé znaky, jež jsou součástí komplexní zprávy, pomocí které subkultura komunikuje se svým okolím. Také se zabývá procesy, které vznikají mezi subkulturou a jejím okolím a poukazuje na fakt, že tyto procesy mohou mít provokující nebo zneklidňující charakter ze strany subkultur. Vysvětluje to na příkladu ze 70. let 20. století, kdy spousta pedagogů té doby neuměla reagovat na chování mládežnických subkultur a připadala si jimi šikanována a ohrožována. Základním znakem pro vznik subkultur je schopnost lidí řešit kolektivní problémy. Podle této schopnosti pak dále subkultury získají určité postavení ve společnosti ve vztahu k jiným již existujícím subkulturám nebo celým kulturám. Toto postavení může být chápáno jak negativně, tak pozitivně ze strany společnosti. [Hebdige 1979]

Podle Smolíka bychom termínem subkultura mohli pojmenovat menší skupinu lidí, která se vyskytuje na území jednoho státu a je charakteristická specifickými vzorci chování, pomocí kterých se liší od většinové kultury. Tato rozdílnost od většinové či dominantní kultury se může lišit v její míře a je dána celou řadou činitelů, které na ni působí. Mezi tyto činitele bychom mohli zařadit věk, náboženství, etnikum, rasu, zájmy, původ a další znaky, pomocí kterých bychom mohli tyto subkultury dále členit. Definice subkultury by se dala rozdělit na dva základní typy, a to definici substanční, která se snaží objasnit základní principy subkultury a definici funkcionální, která popisuje jednání a funkce subkultury. [Smolík 2010]

1.2.7 Historie výzkumu subkultur

V následujících podkapitolách jsou uvedeny základní informace o historii výzkumu subkultur podle Smolíka. [Smolík 2010]

1.2.7.1 Chicagská škola

První výzkumy týkající se subkultur bychom mohli najít ve 20. a 30. letech minulého století a připsat je právě Chicagské univerzitě, která se snažila jako jedna z prvních škol na světě detailněji popsat a vyzkoumat subkultury a jejich chování. Chicagská škola se především zabývala chováním jedinců, kteří se vyskytovali na pokraji společnosti a vyznačovali se delikventním chováním. Mohlo se například jednat o imigranty, členy gangů, bezdomovce, homosexuály a další. Právě deviantní chování a deviace jsou pro Chicagskou školu klíčové. Tyto jedince studovala pomocí biografických metod a snažila se vymezit základní znaky, které byly typické pro danou subkulturu. Chicago v té době čelilo velkému přílivu nových obyvatel, pro které byl typický městský způsob života, a právě tato okolnost pomohla k vývoji kvalitativních empirických výzkumů, které se zabývaly městskou mikro sociologií a subkulturami obecně. Jeden z nejvýznamnějších představitelů této školy byl Albert Cohen, který pomocí prvních výzkumů vytvořil teorii delikventní subkultury. [Smolík 2010]

„Subkultura znamená kolektivní reakci na problémy vznikající ze sociální nerovnosti, kdy společnost není s to jedinci nabídnout uspokojivé řešení jeho situace podmíněné sociálními důvody.“ [Smolík 2010: 64]

Člověk se podle této teorie nedokáže ve společnosti uchytit a vytvořit si své místo v ní, které by bylo společností kvalitně ohodnoceno. Tudíž u něj dochází ke stavu bezvýchodnosti, se kterým se potýkají i další jedinci a vytvářejí tak skupiny, které s sebou nesou stejný problém. [Smolík 2010]

1.2.7.2 Birminghamská škola

Po druhé světové válce vznikl velký zájem o studium subkultur, především pak o subkultury mládeže, které se vyznačovaly jinakostí ke zbytku společnosti, což bylo zapříčiněno industrializací, zlepšením celkových podmínek po druhé světové válce, rozvojem masových médií a celkovým uvolněním tehdejších poměrů. Nejvýznamnější

institucí, která se v té době zabývala mládežnickými subkulturami bylo Centrum pro současná kulturní studia (CCCS) na Birminghamské univerzitě ve Velké Británii. CCCS zpočátku navazovalo na Chicagskou školu, ale v průběhu času přesunulo své zaměření ke stylu subkultur, tedy k tomu, jakým vzhledem a vkusem subkultury disponují. Kladlo důraz na jednotlivé symboly subkultur, které byly chápány jako prostředky, pomocí kterých subkultury vyjadřovaly svou identitu. Dále chápaly subkultury jako „*symbolický důsledek strukturálních problémů tříd, které se snaží řešit vytvářením kolektivní a individuální identity.*“ [Smolík 2010: 75] CCCS také vymezovalo subkultury vůči dominantní třídě a přiřazovalo jim své vlastní aktivity, teritorium a hodnoty. [Smolík 2010]

Masmédia po druhé světové válce subkultury viděla jako někoho, kdo je společnosti nebezpečný a nepřítel, a tudíž se o nich snažila psát v negativním pojetí. Popisovala je jako nebezpečné skupiny vandalů, násilníky nebo gangstery, kteří jsou temnou stránkou společnosti. Z tohoto pojetí vycházeli i příslušníci birminghamského Centra pro studium současné kultury, kteří však tento koncept otočili a připsali subkulturám nové především pozitivní vlastnosti. Z hlediska jejich marxistické orientace se především zabývali subkulturami na úrovni dělnické třídy a jejich příslušníky viděli jako hrdiny, kteří vedou boj se společností. Nebrali však v úvahu to, že spousta příslušníků různých subkultur vnímá svou identitu pouze z hlediska dospívání nebo volnočasové aktivity. [Souček, Veselý, Brož 2011]

1.2.7.3 Postsubkulturní teorie

Tato teorie je charakteristická pro poslední období výzkumu subkultur mládeže. Studuje subkultury z hlediska jejich komplexnějšího vrstvení, jelikož se díky vzniku velkého množství nových stylů na konci minulého století staly subkultury velice dynamickými fenomény, které se díky nespočtu nových stylů velice těžko popisují. Podle této teorie: „*nelze hovořit o tradičních subkulturách, ale spíše o jednotlivých scénách, stylech, klubové kultuře, kmenech.*“ [Smolík 2010: 78] Subkultury se v posledních letech musely přizpůsobit okolí, novým trendům a světu komplexně, a tudíž se změnily jejich názory, obsah a klíčové motivy, kterými disponují. [Smolík 2010]

Ve 21. století se spíše hovoří o městských nebo nových kmenech. Termín kmeny byl poprvé použit v roce 1985 francouzským sociologem Michaellem Maffesolinem, který ho připisuje malým skupinám lidí, kteří zastávají stejný zájem. Tyto kmeny jsou v dnešní době chápány jako alternativní životní formy, které se snaží nějakým způsobem ovlivnit struktury společnosti. V postsubkulturální teorii se pak především zkoumají vlivy médií na utváření kmenů, ale také to, jaký dopad má internet na utváření a chod rozličných subkultur. [Souček, Veselý, Brož 2011]

Velice výstižný popis dnešních kmenů zformuloval Karel Veselý v knize *Kmeny* (2011).

„Na prahu druhé dekády nového tisíciletí se zdá, že sofistikované taktiky marketingu i prostředků společenské kontroly společnými silami vedou západní civilizaci do báječného nového světa antiutopie, v níž budeme všichni už jen spořádanými konzumenty a občany bez nároku na vlastní osobnost. Současné kmeny rozhodně nejsou imunní k výprodeji idejí nebo komercializaci svých aktivit a pro mnohé členy jen suplují potřebu uniformity, přesto jsou ve světě směřujícím k homogenizaci vzácnými ostrůvky jinakosti.“ [Souček, Veselý, Brož 2011: 10]

1.3 Charakteristika zvolených subkultur

1.3.1 Skate

1.3.1.1 Skateboarding jako subkultura

Slepičková vidí příslušníky skate subkultury jako stoupence sportovního životního stylu, který vykonávají ve venkovních okrajových oblastech měst či v opuštěných průmyslových zónách. Společnost se pak snaží o vytlačení příslušníků této subkultury z historických a kulturních center měst v důsledku obav o jejich zničení. Význam sportovních životních stylů začal narůstat především v 80. letech 20. století. Sportovní životní styl umožňuje vyznavačům odlišit se od zbytku společnosti. [Slepičková in Slepička 2009]

Buriánek vidí tuto subkulturu jako skupinu lidí, která má především radost z pohybu a volnosti, ale také z pocitu adrenalinu při praktikování tohoto sportu. Klasickým typem oblečení pro tuto subkulturu jsou veliká trička a kalhoty, volné

mikiny, robustní boty a různé kšiltovky. Skateboardisté pak poslouchají různé hudební žánry jako například hard-rock, rap a hip-hop. [Buriánek 2005]

Skateboarding jako sport se liší od tradičních sportů jako fotbalu a hokeje dvěma zásadními způsoby. Zaprvé skateboarding není organizován dospělými a za druhé nespolehá na konkurenci jako ostatní sporty. Díky těmto dvou aspektům odlišnosti pak skateboardisté získávají svou vlastní identitu, která se odlišuje od ostatních vyznavačů jiných sportů. Mají větší příležitosti být kreativní ve skateboardingu než v tradičním organizovaném sportu. Každý příslušník skate subkultury si pak vytváří vlastní osobní formu, díky které získává totožnost uvnitř subkultury. Většina z nich zastává názor, že je skateboarding jejich životním stylem, kterým žijí každým dnem. Životní styl je pro ně základním ukazatelem autenticity ke skateboardingu. Tato autentičnost zahrnuje základní hodnoty subkulturní kontroly a sebevyjádření. [Beal, Weidman 2003]

V České republice je skate subkultura v důsledku veliké komercializace skateboardingu a jeho módy na svém ústupu. Stále však ještě existuje několik tisíc pravých příslušníků skate scény, které bychom mohli zařadit do undergroundu skateboardingu. Samozřejmě, že je na našem území nespočet skateboardistů, ale těch “pravých“, kteří skateboardingem skutečně žijí každým dnem je již znatelně méně. [Souček, Veselý, Brož 2011]

1.3.1.2 Historie skateboardingu

Jižní Kalifornie je prvním místem kde se skateboarding objevil, a to konkrétně na přelomu 50. a 60. let minulého století. V Kalifornii se v té době vyskytovalo velké množství surfařů, kteří během zimního období neměli možnost jezdit na surfu v důsledku nedostatku vln a špatného počasí. Právě díky této skutečnosti si začali zhotovovat podomácku vyrobené skateboardy, na kterých se projížděli ulicemi Kalifornie, sjížděli nejruznější kopce anebo si stavěli slalomy, které se snažili projet bez jediné chyby. Skateboardy, na kterých v té době jezdili, jim nedovolovaly dělat téměř žádné triky. Byla to dřevěná prkna, na která namontovali kolečka z kolečkových bruslí, tato prkna neměla žádnou špičku ani patku, a tudíž bylo téměř nemožné na nich provádět triky. Mezi průkopníky skateboardingu můžeme zařadit Dannyho Bearera, Harryho Frye nebo Brada Blanka. V 70. letech se v Kalifornii odehrálo hned několik

významných událostí, které změnilly jak vývoj, tak celkový skateboarding té doby. Objevení urethanu v polovině 70. let 20. století můžeme považovat za největší událost, která kompletně změnila budoucnost skateboardingu. Urethan je slitina, ze které se do dnešní doby vyrábějí skateboardová kolečka. Tuto etapu můžeme považovat za zlatou éru skateboardingu. Hlavními postavami té doby byly Tony Alva a Jay Adams, kteří byli považováni za jedny z nejlepších jezdců té doby. 80. léta 20. století se vyznačovala úpadkem skateboardingu v důsledku neukázněného a nevázaného životního stylu spousty jezdců, který byl společností vnímán velice negativně. Znovuoživení skateboardingu přišlo s koncem 90. let, kdy vzniklo nespočet nových skateboardových firem, které začaly vyrábět nové technologicky vyspělejší skateboardy, a především pak produkovaly skateboardovou módu a sponzorovaly jezdce. V té době začalo se skateboardingem spoustu mladých lidí, díky kterým se začaly organizovat mnohé soutěže, které se vysílaly v televizi a byly mediálně podporované. Společnost se touto cestou o skateboarding dozvěděla a začala ho vnímat v pozitivním světle. Právě díky sdělovacím prostředkům získal skateboarding nespočet nových podporovatelů a posunul se až do podoby, kterou známe dnes. [Karas, Kučera 2004]

Skateboarding dnešní doby se od minulosti liší tím, že už existují mnozí jezdci, kteří se jím živí. Dostávají nemalé částky od svých sponzorů nebo za vyhrané závody a soutěže. Díky tomuto faktu můžeme o skateboarding dnešní doby říct, že je na svém vrcholu, a to jakým směrem se skateboarding bude vyvíjet dále nám ukáže budoucnost. [Karas, Kučera 2004]

V České republice se skateboarding objevil až v 70. letech minulého století. V důsledku tehdejšího totalitního režimu, který byl proti veškerým západním tendencím, bylo nemožné si skateboard koupit. Tudíž si první jezdci museli své skateboardy vyrobit podle různých obrázků a své fantazie. V dalších letech se obliba skateboardingu postupně zvedala. V důsledku uvolnění poměrů po roce 1989 začaly vznikat první skateshopy, ve kterých již byly k dostání skateboardy a veškeré další vybavení k praktikování tohoto sportu. Spousta příznivců již mohla naplno čerpat inspiraci, která k nám+ přišla ze západních zemí anebo vycestovat a získat cenné zkušenosti. Tento velký boom skateboardingu na našem území byl však zasažen celosvětovou krizí, která zapříčinila úpadek skateboardingu na několik let. Až v roce

1994 se firma Mystic Skates rozhodla k uspořádání závodu, na který pozvala hned několik zahraničních profesionálních jezdců. Díky této události, která vzbudila zájem nejen skateboardové komunity, ale také široké veřejnosti se skateboarding odrazil od svého dna. Od této doby se začaly stavět nové skateparky, vznikaly nové skateboardové značky a skateboarding obecně získal nevídanou přízeň. [Karas, Kučera 2004]

1.3.1.3 Znaky skate subkultury – slang, neverbální komunikace, móda, výtvarné umění

Tak jako spousta dalších subkultur tak i skate subkultura má své vlastní výrazy nebo mluvu, kterým většina společnosti nerozumí nebo je nikdy neslyšela. Jelikož je skateboarding americkým sportem tak i spousta názvů a výrazů je přejatých právě z americké angličtiny. Můžeme zde například najít názvy triků, skateparků, skateboardu nebo samotných jezdců.

Karas a Kučera ve své publikaci *Skateboarding* uvádí některé slangové výrazy.

„Kino – slangový název pro trik kickflip. Vrátit trik – provést trik bez chyby a znovu odjet na skateboardu. Grind – (grajnd) skateboardový trik prováděný na vlastních podvozcích skateboardového prkna. Pool – překážka připomínající svým tvarem vypuštěný bazén s rádiusovými stěnami. Coping – (koping) horní kovová hrana rádiusu, většinou vyrobena z trubky.“ [Karas, Kučera 2004]

Neverbální komunikace je pro členy této subkultury specifická především v pozdravu a rozloučení. Jedná se o různé typy gest, kdy nejspíše tím nejrozšířenějším je plácnutí si rukou a poté zatnutou pěstí. Tyto typy se samozřejmě liší v různých partách skateboardistů. Dalším příkladem neverbální komunikace může být bouchání skateboardem o zem či rampu. Tímto skateboardisté vyjadřují jinému jezdcí respekt a obdiv při zvládnutí nějakého náročnějšího triku.

Móda skateboardingu, stejně tak jako samotný skateboarding se především odvíjely od trendů, které vznikly v USA. S příchodem nových firem zabývajících se vyráběním skateboardů, vznikly i nové kolekce a styly oblečení, které se postupem času měnily a šířily do celého světa.

Až do příchodu firmy Nike na trh, která se začala zabývat skateboardingem od roku 1997, můžeme říci, že se především jednalo o značky, které stály u zrodu skate

módy. Můžeme zde najít firmy jako Vans, Independent nebo Alva Skates, které bychom mohli zařadit do takzvaného undergroundu skate módy. Firma Nike především komercializovala skateboarding, módu a oblečení s ním spjaté, založila si vlastní tým skateboardistů, začala je sponzorovat, postavila několik skateparků a tím dala skateboardingu zcela nový ráz a směr, podle kterého se začala řídit spousta jezdců nebo podporovatelů skate módy. Undergroundové firmy se proti ní samozřejmě snažili bojovat a přesvědčovat, aby si lidé produkty firmy Nike nekupovali. [Souček, Veselý, Brož 2011]

Hlavním propagátorem boje proti Nike firmě byl Steve Guisinger, který na webu Don't Do It Army napsal: „*až Nike dodá skejtové boty do každého Wall Martu, malé nezávislé firmy, které vznikly z vášně pro věc a vytvářely rozmanitost, zaniknou. Scéna bude rozředěna nečleny, kteří zničí jedinečnost skejtové kultury.*“ [Souček, Veselý, Brož 2011: 404]

V dnešní době existuje již spousta společností, které se zabývají skate módou, mnohé vznikly až v pozdějších dobách pouze za účelem zisku, ale s tím se bohužel nedá nic dělat, jelikož se vývoj a pokrok nedá zastavit. [Souček, Veselý, Brož 2011]

Výtvarné umění je spjata se skateboardingem především díky designu skateboardových prken, které navrhují jak zkušení designeři, tak i jezdci samotní. Skateboardisté si je pak kupují především podle toho, jaký design se jim líbí. Dalším využitím těchto prken, jelikož většina z nich je vyrobena z kvalitního kanadského javoru je například výroba různých kusů nábytku, židlí, stolů nebo dokonce hudebních nástrojů. Spousta lidí si také tato prkna věší na zdi místo obrazů.

V příloze číslo 1. můžete najít fotografie příslušníků subkultury skate a jejich skateboardové příslušenství.

1.3.2 Grime

1.3.2.1 Grime jako subkultura

Grime se překládá do českého jazyka jako špína, můžeme ho považovat za velice rychlý hudební žánr, který se vyznačuje bpm kolem 140. Bpm nebo také anglicky beats per minute, je vlastně rychlost rytmu hudby, tedy počet úderů rytmu za jednu minutu.

Ve většině případů je Grime také charakteristický elektronickými zvuky a nízkofrekvenční basovou linkou. [Bělíček, 2013, online]

Prostředí, ve kterém se Grime subkultura zrodila a kde se většinou pohybuje můžeme z určité části přirovnat právě jeho názvu Grime – špína. První příslušníci této subkultury se pohybovali na sídlištích východního Londýna, v panelových zástavbách, které se v té době považovaly za jedny z nejhorších pro život v Londýně. Mladí lidé, kteří zde žili, postrádali možnost sebevyjádření, a tak se pomocí Grimu vyjadřovali a osvobozovali. Můžeme říci, že je Grime součástí městské kultury, a tudíž vzniká spíše ve velkých městech, kde se vyskytuje větší množství už výše zmíněných sídlišť. Nese s sebou také určitou podobnost s punkem, jelikož tak jako punk vznikl u frustrovaných mladých lidí, kteří se právě tímto způsobem snaží vyjádřit a uvolnit tak své emoce a nespokojenost, jak se systémem, který v daném státě je, nebo s dalšími především sociálními aspekty života. Co se týče médií a společnosti, tak na Grime nahlíží spíše v negativním pojetí. Například v roce 2011 při pouličních nepokojích, které vznikly v několika městech Anglie, byl právě Grime označován za hlavního viníka. Dále byl označen za vyvolávače a podněcovače k antisociálnímu jednání u mladých lidí. Za příslušníky této subkultury můžeme především považovat mladé lidi, kteří vyrůstají v slabších sociálních podmínkách velkých měst, nemají dostatek možností k sebevyjádření, a tudíž se pomocí Grimu snaží osvobodit a najít si svou vlastní cestu a životní dráhu. Jejich texty jsou většinou namířeny proti většinové společnosti a jejím nejružnějším problémům, konzumerismu a masmédiím. [Bělíček, 2013, online]

Spousta příslušníků Grimu má stejný motiv a cíl, a to dosažení respektu, ocenění a jmění. Ti, kteří jsou součástí undergroundu jsou v něm pouze proto, že se z něj nemohou vymanit. Disponují sice specifickým životním stylem, ale vždy se z něj snaží vymanit a jen málo z nich v něm zůstává nadále. [Lachman 2013, online]

1.3.2.2 Historie Grime

Grime spatřil světlo světa v roce 2002 ve východní části Londýna, kdy se rozpadla kapela Pay As U Go Cartel, která především hrála UK garage, který bychom mohli přirovnat k chicagskému houseu. UK garage je také charakteristický nevídaně vysokou rychlostí. Z této kapely se odtrhli dva členové Geeneus a Slimzee,

kteří založili pirátskou rozhlasovou stanici Rinse FM, a právě zde zazněla první skladba pod názvem Eskimo, kterou bychom mohli přiřadit ke Grime scéně. Autorem této skladby je Wiley, který byl také členem kapely Pay As U Go Cartel. Wiley je tedy jedním z prvních průkopníků tohoto hudebního žánru a celé jeho subkultury. Během dalších několika měsíců, Grime neměl jednotné pojmenování, jelikož zde vzniklo hned několik nových interpretů, kteří Grime nazývali rozdílně, například Eski-beat nebo sub-low. Jednotný název Grime získal až v roce 2003, díky hudební televizní stanici Channel U, kde se vysílaly nejrozličnější nízko rozpočtové klipy z Grime scény a používal se zde pouze jeden název, a to Grime. [Duggins, Keens, Fraser 2016, online]

Grime byl od jeho počátku především undergroundovou záležitostí a skoro nikdo o něm nevěděl a neznal ho, až na jeho představitele a podporovatele. Dokonalým potvrzením tohoto faktu je série legendárních rapových bojů mezi hlavními představiteli Grime subkultury té doby, která se konala v roce 2004 v suterénu jednoho z příslušníků této subkultury. Až v roce 2006 se grime dostal do povědomí většinové společnosti, a to především díky počinu Lethala Bizzle, který nahrál skladbu s názvem “David Cameron je donut.” Tato skladba byla odplatou Davidu Cameronovi, který kritizoval Grime v důsledku násilného obsahu uvnitř některých textů a skladeb. V roce 2014 Skepta, další z Londýnských příslušníků této subkultury, nahraje klip s názvem “ That’s Not Me“, díky kterému se Grime dostal do povědomí společnosti nejen v Anglii, ale i v zahraničí. Velice úsměvným faktem na jeho video-klipu je, že stál pouhých 80 korun, a i přes to ho vidělo několik desítek milionů lidí z celého světa. Od této chvíle můžeme mluvit o vystoupení Grime subkultury z undergroundu do povědomí většinové společnosti. [Duggins, Keens, Fraser 2016, online]

V Anglii má Grime v dnešní době nespočet příslušníků a podporovatelů, ale to bohužel nemůžeme říci o České republice, kde se tento hudební žánr z prostředí anglického undergroundu teprve začíná zakotvovat.

Co se týče České republiky, tak zde Grime subkultura vznikla až o několik let později. Průkopníkem tohoto hudebního stylu je bezesporu Jakub Janeček, který vystupuje pod uměleckým pseudonymem Smack. Jeho začátky v tomto hudebním stylu byly velice náročné, jednak mnoho lidí nechtělo tento styl přijmout, a také bylo velice

těžké zvládat rychlost a zvukovou stopu. Nakonec se však seznámil se Shadow Dropem, první českým Grimeovým producentem v České republice, udělali prvních několik skladeb a tím dali základy Grimu a této subkultuře. V Čechách se Grime objevil poprvé kolem roku 2006 a nejvíce se začal rozvíjet v letech 2008 až 2010. [Hroch 2015, online]

V dnešní době už existuje větší množství kapel, které se zabývají Grime stylem. Můžeme sem například zařadit interprety jako: Rook, Wako, Tubs, Dony Dee, KlapManOner, Peman Selekt, Pain a spoustu dalších.

1.3.2.3 Znaky Grime subkultury – slang, neverbální komunikace, móda

Grime subkultura má opravdu velké množství slangových výrazů, které ve většině případů pochází z britské angličtiny. Tyto výrazy se postupně rozšířily do většiny zemí a jsou hojně používány příslušníky této subkultury. Tento slang je velice živý a dynamický a někdy se mu také přezdívá jako “jazyk podzemí“. Pro většinu příslušníků, především pro ty, kteří nepocházejí z Anglie, je však také velice náročný a těžký na porozumění. V mnohých případech může mít například jedno slovo hned několik významů podle kontextu, ve kterém je použito, a tudíž mohou být určitá slova nebo fráze, které tvoří tento dynamický slang matoucí, zejména pro ty, kteří nejsou z Londýna. Zde jsou uvedeny některé z nejznámějších slangových výrazů, které jsou typické pro Londýnský slang: [Paterson 2017, online]

“Fam“ – Rodina, nebo přátelé.

“Peng“ – Dobře vypadající člověk.

“Mandem“ – Kamarádi nebo skupina známých.

“P“ – Peníze.

“Whip“ – Auto.

“Pagan“ – Člověk, který má dvě tváře.

“Ends“ – Okolí, ve kterém člověk žije.

“Wasteman“ – Urážka člověka, naznačování že je daný člověk zbytečný.

“Roadmen“ – Člověk, který je součástí Grime subkultury. Tento výraz vznikl v důsledku toho, že Grime vznikl na ulici a “road“ je anglicky ulice. [Paterson 2017, online]

Co se týče českých slangových výrazů v této subkultuře, jsou většinou přejaty právě z výrazů anglických. Jeden z průkopníků Grime v České republice Smack například nahrál hned několik skladeb v angličtině nebo ve svých textech hojně používá angličtinu a slangové výrazy přejaté z londýnského slangu.

Ještě musíme podotknout, že se většina příslušníků této subkultury nenazývá svými pravými jmény, ale spíše přezdívkami, které buď sami vymyslí, nebo jim jsou z nějakého důvodu přiděleny.

Neverbální komunikace má v této subkultuře také své významné místo. Spousta jejich příslušníků má svůj vlastní specifický pozdrav nebo rozloučení. Většinou se jedná o různá plácnutí ruky a gesta, která se opět liší s územím, kde se daná skupina nachází. Dalším velice významným neverbálním znakem je mávání ruky do rytmu hudby jak ze strany interpretů, tak posluchačů. Interpreti si tímto většinou pomáhají k trefování svých slov do velice rychlé muzikální stopy a posluchači tímto gestem dávají najevo, že se jim daná skladba líbí. Dalším velice oblíbeným gestem je střílení pomocí svých prstů do vzduchu. Toto gesto většinou provádějí posluchači na koncertech a vyjadřují tak tím svůj zájem a obdiv daného interpreta.

Spousta kapel a interpretů, jak zahraničních, tak českých, které se věnují Grimu si vytvářejí své vlastní módní kolekce, na kterých je většinou uvedeno jejich jméno nebo nějaký znak jejich kapely. Například královéhradecká skupina FTH má ve svém znaku ruce ve tvaru pistole, které můžeme najít na jejich tričkách, mikinách, ale i čepicích. Dále zde také můžeme najít graficky upravený název FTH, nebo název jejich nejnovějšího alba. Jejich podporovatelé nebo příslušníci si pak tyto kousky oblečení kupují, aby tak vyjádřili sounáležitost s danou skupinou a také aby je nějakým způsobem finančně podpořili.

V příloze č. 1 jsou k nahlédnutí fotografie příslušníků subkultury Grime.

2 Empirická část

2.1 Cíle a výzkumné otázky

2.1.1 Cíl práce

Cílem práce je detailněji popsat dvě předem vybrané subkultury. Zabývat se především jejich každodenním životem, hodnotami, normami a dalšími aspekty jejich každodenního života a také jejich formou demonstrativnosti a diskrétnosti ve většinové společnosti. Dále pak také vyzkoumat názory a znalosti sociálně a věkově shodných osob, které jsou součástí většinové společnosti na dané subkultury.

2.1.2 Výzkumné otázky

Centrální výzkumná otázka

Lze rozlišit demonstrativní anebo diskrétní příslušnost k subkultuře?

Dekompozice centrální výzkumné otázky

A. Otázky pro příslušníky subkultury

1. Jakým způsobem se projevuje příslušnost k dané subkultuře v každodenním životě jejich příslušníků a které oblasti životního stylu ovlivňuje?

2. Jaká je míra konformity subkultury s většinovou kulturou? (Jak příslušníci zkoumané subkultury reagují na většinovou kulturu a jaký k ní zauímají postoj? Chtějí příslušníci subkultury, aby je většinová společnost akceptovala, tolerovala, věděla o nich nebo spíše chtějí uchovat svou příslušnost v tajnosti?)

3. Ovlivňuje příslušnost k subkultuře výběr oblasti studia a práce, představu o kariéře, cíle ve veřejném a pracovním životě?

4. Klade subkultura materiální nároky na osobu s ní se identifikující? Jakými způsoby subkultura strukturuje užívání volného času, jaké volnočasové aktivity se očekávají?

5. Klade subkultura nároky na výběr partnera a přátel, jaká míra shody s hodnotami a normami subkultury se od nich očekává?

B. Otázky pro věkově a sociálně porovnatelné reprezentanty dominantní kultury

1. Jsou věkově a sociálně podobné osoby reprezentující dominantní kulturu schopny rozpoznat danou subkulturu podle jejími členy běžně užívaných symbolů, případně jsou schopny popsat její sociální hodnoty a normy?

2. Které prvky daných subkultur reprezentanti dominantní kultury akceptují a které naopak odmítají nebo jsou jim lhostejné?

3. Je příslušnost k subkultuře podnětem nebo překážkou pro výběr partnera či přátel?

2.2 Vzorek a metoda

2.2.1 Výzkumná metoda a technika

Pro výzkum byla zvolena kvalitativní metoda sběru dat. Technikou výzkumu je polo-strukturovaný rozhovor, ve kterém jsou respondentovi kladeny otevřené otázky, které byly sestaveny na základě teoretických východisek, stanovených cílů a výzkumných otázek. Tyto otázky jsou sice předem připravené, ale nemusí být při rozhovoru plně dodržováno jejich pořadí. Tato metoda sběru dat je pro téma ideální v důsledku navázání bližšího vztahu s respondentem, který má možnost odpovídat na otázky více do hloubky, a tudíž je pak možné získat více cenných informací. Dalšími výhodami je možnost tazatele reagovat na respondentovy odpovědi, přeskakovat jednotlivé otázky anebo je doplňovat o další dílčí otázky.

2.2.2 Výzkumný vzorek

Hlavní jednotkou analýzy jsou členové dvou subkultur Skate a Grime. Dále pak také věkově a sociálně shodní členové většinové společnosti mimo subkulturu. V důsledku lepší provázanosti názorů byla zaměřena pozornost na skupiny mladých lidí ve věku od 20 do 30 let u obou dvou kontrolních skupin. Co se týče pohlaví, tak jsou pro výzkum v subkulturách vybráni pouze muži, jelikož se jen málo žen v daných

subkulturách vyskytuje, a tudíž nejsou natolik zakotvené v daných subkulturách jako muži. Díky tomuto výběru je větší možnost získat kvalitnější a hlubší informace o dané subkultuře. Pro kontrolní skupinu mimo subkulturu jsou vybráni muži, ale i ženy, jelikož na pohlaví v této skupině není kladen důraz.

2.2.3 Sběr a zpracování dat

U každé z vybraných subkultur byly provedeny 3 rozhovory a celkem 4 rozhovory byly provedeny se členy skupiny stojící mimo subkulturu. Před uskutečněním každého rozhovoru byl respondent obeznámen s tématem a upozorněn na to, že se celý rozhovor bude nahrávat na notebook nebo mobilní telefon. Žádný z respondentů neměl s nahráním rozhovoru sebemenší problém. Prostředí, ve kterých se rozhovory uskutečňovaly se lišily v závislosti na respondentovi. Před uskutečněním rozhovoru byl respondent dotázán, kde chce rozhovor provést. Respondenti si většinou vybrali některé z hradeckých restaurací či kaváren anebo v případě dobrého počasí park. Jediná výjimka, se týkala jednoho z příslušníků subkultury Grime, jelikož v současnosti žije v Anglii, byl tento rozhovor nahrán přes internetovou službu Skype. Všechny rozhovory proběhly v klidu a nebyly ničím narušeny. Po nahrání byly rozhovory přepsány do elektronické podoby pomocí programu F4. V případě, že si respondent nevěděl rady s položenou otázkou, byly mu spontánně položeny otázky jiné, pomocí kterých bylo dosaženo zodpovězení problémové otázky. V případě, že respondent během rozhovoru odbočil od tématu, byl vyslechnut a následně mu byly položeny otázky, které ho navrátily zpět k tématu rozhovoru. Všechny rozhovory byly provedeny anonymně, jelikož pro daný výzkum nebylo důležité jméno respondenta, a tudíž jsou tyto údaje nedohledatelné. Respondenti jsou pojmenováni jako Respondent č. 1, č. 2 atd. Za každým číslem respondenta je ještě uvedeno, jestli je součástí subkultury nebo skupiny mimo subkulturu.

2.3 Výsledky

2.3.1 Příslušníci subkultury Grime

Výzkumná otázka č. 1

Jakým způsobem se projevuje příslušnost k dané subkultuře v každodenním životě jejich příslušníků a které oblasti životního stylu ovlivňuje?

V první části výzkumu bylo zjišťováno, jestli příslušníci Grime subkultury žijí specifickým životním stylem a jak se tento životní styl konkrétně projevuje na jejich životě. Jaké aspekty jejich příslušnost ke Grime subkultuře ovlivňuje a co vše obnáší být její součástí.

Respondent č. 1

„Jo je to můj životní styl.“

Respondent č.2

„No určitě od doby, kdy jsem grime objevil, tak to jedu na sto.“

Respondent č.3

„Chápu, neřekl bych protože vlastně to, že nějakým způsobem s klukama z Hradce děláme grime a tak není to nějaký životní styl v tom směru že vlastně nevím jak teda jak to mají přímo oni založený, ale to, že já vlastně co jsem doposud vydal a dělám převážně i grime neznamená, že to budu dělat celej život, ale co je určitě jako životní styl tak je hudba určitě.“

Příslušníci Grime subkultury žijí specifickým životním stylem, který zcela jistě ovlivňuje jejich každodenní život hned v několika aspektech. Nejvíce jsou ovlivněni po hudební stránce, jelikož je Grime velice specifický hudební žánr, který v České republice není tolik známý a podporovaný. Příslušníci Grime subkultury se především zaměřují na psaní textů, rapování, tvorbu instrumentálních projektů a trénování artikulace a přednesu, jelikož také vystupují na různých koncertech. Další významnou oblastí, na které se jejich příslušnost ke Grimu projevuje, můžeme najít v jejich názorech a postojích, ve kterých jsou velice striktní, přísní a neústupní. Tyto názory poté zveřejňují a představují pomocí svých textů, ale také své instrumentální tvorby. Tento životní styl dále obnáší každodenní kontakt s hudbou, ale také s lidmi, které se tomuto žánru věnují, neustále přemýšlí nad tvorbou nových textů, beatů, ve kterých mohou být plně kreativní, a právě to nejvíce obdivují na tomto stylu. Velice zajímavé je, že jeden z respondentů se věnuje Grimu spíše z hlediska tvoření beatů a instrumentu a svůj životní styl spíše vidí v hudbě celkově, než pouze v Grimu. Ostatní respondenti se

věnují Grimu z hlediska rapu a přednesu a za svůj životní styl označili Grime a ne hudbu celkově. Můžeme tedy vidět větší otevřenost více žánrům a stylům v hudbě u respondenta, který se sice zabývá Grimem, ale také tvoří instrumenty a beaty k jiným stylům, kdežto o příslušnících, kteří pouze rapují a píší texty, se toto říci nedá.

Výzkumná otázka č. 2

Jaká je míra konformity subkultury s většinovou kulturou?

V této výzkumné otázce byla především řešena míra konformity subkultury grime s většinovou kulturou a společností. Jak subkultura grime reaguje na většinovou společnost a jaký k ní má postoj. Také zde byly řešeny postoje z hlediska akceptace a tolerance subkultury většinovou společností, ale i snaha subkultury o její skrytost a uchování její existence v tajnosti.

Respondent č.1

„O grimu toho vím nejvíc, takže se může stát, že jsem i kritikem vlastně té společnosti. Jasně, jsou věci se kterejma nesouhlasím, který se mě na té společnosti nelíbí.“

Respondent č. 2

„Jsem určitě jako spíš zaujatej, protože mi vadí ta dnešní konzumnost a toho jak lidem stačí strašně povrchnost těch věcí a vůbec je nezajímá nic hloub a podle toho ta kultura i tak vypadá ta masová, že to jsou takový rychlokvašky.“

Respondent č. 3

„Když se prostě dělá něco pro to, aby se to líbilo většině, to je jasně špatný a tam už se pak vytrácí individualita toho, ty věci nemaj duše a je to jenom dělaný proto, aby se na tom vydělaly peníze. Což je taky jeden podle mě z těch problémů, že ty skoro většinu lidí jakoby co znáš tak jediný, za čím se honěj jsou peníze a úplně jim jako nedochází to, že jim život jako protejká mezi prstama.“

Tato subkultura se orientuje proti většinové společnosti a kultuře obecně. Mezi hlavní znaky většinové společnosti, které se subkultura Grime snaží bojkotovat a které se jim nelíbí, jsou například konzumnost, povrchnost, masovost anebo politika. Negativní postoje k těmto znakům se pak snaží vyjádřit skrze své texty, pomocí kterých se pokouší své myšlenky a postoje předat svým posluchačům. Respondenti také označili Grime za novodobý punk. Jelikož punk byl a stále je orientován spíše protispolečensky, můžeme předchozí tvrzení potvrdit. Příslušníci Grime se snaží dát o sobě společnosti vědět právě prostřednictvím své hudby, pomocí které se snaží společnosti vysvětlit, co Grime konkrétně znamená a chtějí pak především, aby lidé kolem nich pochopili, co dělají. Dále se velice silně staví proti souběžnosti jejich žánru s hip hopem, který odmítají a snaží se o to, aby je společnost do tohoto žánru nezařazovala. Jestli je Grime subkultura akceptována a tolerována většinovou společností je jejím příslušníkům lhostejné, a tudíž na tento aspekt nekladou důraz. Snaží se především věnovat své tvorbě a na názory většinové společnosti nedbají.

Výzkumná otázka č. 3

Ovlivňuje příslušnost k subkultuře výběr oblasti studia a práce, představu o kariéře, cíle ve veřejném a pracovním životě?

V této části byl zjišťován stav respondentů z hlediska práce a studia. Konkrétně jestli jejich příslušnost k subkultuře ovlivňuje výběr studia, práce, představu o kariéře a cíle ve veřejném a pracovním životě.

Respondent č.1

„Chci, aby jednou music byla ta věc, která mě bude naplňovat stoprocentně a budu jí moct dělat na sto procent a budu se jí moct hlavně živit, nedělám to pro peníze, to ne, dělám to pro to, aby se tady ten grime posunul, dělám to pro lidi, pro Hradec, pro východní Čechy, protože tady to nikdo nezná a myslím si, že ten styl je dost dobrej na to, aby si to ty lidi užili.“

Respondent č.2

„Jako úplně nejlepší by bylo, kdyby nás to živilo, jako kdybych nemusel prostě řešit nesmysly okolo a ty peníze na to, abych to mohl dělat. To je úplně jako největší věc.“

Respondent č. 3

„Takže ta vize do budoucna je jako taková, jako mít takovej balanc mezi hudbou a něčím ještě mezi, nějakým druhým zdrojem peněz, kterej tě uživí. Tam musí bejt to, aby tě to bavilo no.“

Příslušníci Grime subkultury se spíše orientují na práci než na studium, především z důvodu finanční náročnosti jejich příslušnosti k této hudební subkultuře. Svou práci si vybrali jak z důvodu svého zájmu, tak ale i z důvodu potřeby financí, pomocí kterých se chtějí dále posouvat v produkovaní hudby a podporování jejich příslušnosti ke Grime subkultuře. Co se týče jejich pracovní kariéry tak ji dále spíše nechtějí rozvíjet, a to samé se týká studia. Jednou by chtěli, aby je produkování Grime hudebního stylu živilo a oni se tak mohli naplno věnovat jeho tvorbě. Tento fakt označili jako cíl v jejich osobním životě, ale nejsou si však jistí, jestli ho jednou budou schopni dosáhnout. Jelikož je pro ně Grime i životním stylem, jsou jím plně ovlivněni v těchto oblastech života.

Výzkumná otázka č. 4

Klade subkultura materiální nároky na osobu s ní se identifikující? Jakými způsoby subkultura strukturuje užívání volného času, jaké volnočasové aktivity se očekávají?

V této části jsou řešeny materiální nároky a volnočasové aktivity, které jsou spjaté s příslušníky Grime subkultury. Tyto nároky a aktivity jsou spojovány jak s finanční náročností, tak s náročností časovou.

Respondent č.1

„Ve volném čase se snažím nejvíc jako zdokonalit v tý hudbě, prostě nedělám ve finále nic moc jako záživnýho jako nebo nevím jak to mám říct, prostě jezdím po koncertech bavím se s lidma, socializuju se s lidma, který dělaj grime moc nás prostě není je nás všeho všudy prostě 25, všichni možný mcs dječů je taky moc prostě ale neuměj ten grime taky pořádně zahrát, ale ve volném čase snažím studovat to, jak budu rapovat v příštím tracku, snažím se studovat to jak bude znít můj hlas, jakej budu mít přednes na mikrofonu, snažím se naučit své texty a tak prostě je no, to dělám ve volném čase.“

Respondent č.2

„Bohužel je no, jako pokud chceš, jako je to celý o tom, jak chceš ty věci dělat, jestli to chceš dělat kvalitně, aby fakt zněly a měly dobrý vizuály, tak je to celý o penězích, jenom o penězích. Kolik do toho dáš, tak to vypadá.“

Respondent č.3

„Takže jako volnej čas buď to jde jako do skateboardingu že jo v tuhle chvíli a když ten volnej čas věnuju music, tak je to vlastně produkování, dělání instrumentálů, že jo, nový hudby úplně ze skratce nebo to je psaní textů nebo vlastně učím se pomalu zvučit ty věci mix a mástr vlastně jak se ty písničky dávaj do kupy, tak abys to pak mohl rovnou vydat vlastně, tak to jsou takovýhle tři aspekty tý music. Vlastně pak ještě djing to jako jsem čas od času si doma zahraju, jakože furt jedu jako practise jako dj takže co se týče tý hudby, tak já jsem tam namočenej úplně do všech věcí, který jako muzikant můžeš dělat.“

Materiálních nároky, které jsou kladeny na příslušníky Grime subkultury jsou, jak sami uvádí, více finančně náročné. Můžeme sem například zařadit nahrávací studia, ve kterých jsou nahrávány jejich skladby, dále pak úprava a samotná produkce jejich skladeb je také velice finančně náročná. Především se zde jedná o to, jakým způsobem chtějí hudbu dělat a jelikož ji chtějí dělat na určité úrovni, tak jsou s tím spjaté i do jisté míry vysoké finanční nároky. Jelikož Grimu jeho příslušníci věnují maximum, tak se snaží například produkovat své vlastní oblečení, samolepky, instrumentální beaty, různé

plakáty na své koncerty a spoustu dalších činností s Grimem spjatých. Můžeme sem zařadit jak jednorázové finanční investice, tak ty dlouhodobější. Některé z nich se jim můžou, ale také nemusí vrátit zpět a v případě, že se jim velice dobře zadaří může jim tato produkce také vydělávat. Co se týče volného času, tak je Grime velice časově náročný. Jeho příslušníci se především snaží co nejvíce zdokonalit v hudbě, jezdí na různé koncerty, socializují se v prostředích, kde se Grime vyskytuje, studují, jak zní jejich hlas a snaží se ho co nejvíce vylepšit. Snaží se také naučit své texty nazpaměť, natáčejí klipy anebo vymýšlejí nové skladby. Volnočasové aktivity se však mohou měnit v důsledku produkování hudby. Respondent, který se spíše věnuje instrumentální tvorbě bez hlasu, svůj volný čas spíše zaměřuje na tvorbu a produkci instrumentů a beatů. Zatímco ostatní příslušníci svůj volný čas spíše věnují produkování textů, které poté přednášejí do instrumentálních beatů, které jim jejich kolega vytvořil.

Výzkumná otázka č. 5

Klade subkultura nároky na výběr partnera a přátel, jaká míra shody s hodnotami a normami subkultury se od nich očekává?

V poslední části výzkumu byla zaměřena pozornost na přátele a partnery příslušníků Grime subkultury. Konkrétně pak na to, jestli její příslušníci kladou důraz na jejich výběr a chtějí, aby zastávali jejich postoje a názory nebo je jim tento faktor při výběru přátel a partnerů lhostejný.

Respondent č. 1

„Vždycky jsem s nima rád a jsou to lidi, který grime nedělaj, ale znaj ho a podporujou ho tím, že sdílej tvoji věc, informujou o tom lidi. Jo, takže mám vlastně ze všech vrstev kamarády, a to je asi všechno.“

Respondent č. 2

„Takže jako nevyhledávám lidi vysloveně z té své subkultury, ale je to určitě jako ku prospěchu věci.“

Respondent č. 3

„Že je to prostě takový hezký, když to ocení a já třeba občas dělám beaty a občas tady u mě mladá sedí, a to prostě to poslouchá, a ne tohle je divný to změn a pak jsem to změnil a fakt to bylo dobrý, takže prostě jo no.“

Příslušníci Grime subkultury se socializují v prostředích, ve kterých se spíše vyskytují ostatní příslušníci této subkultury, takže s nimi tráví více času než s jinými přáteli. Mají si s nimi co říct, jelikož mají společné zájmy, hodnoty a názory. Na druhou stranu však mají i přátele mimo svou subkulturu, ale netráví s nimi tolik času. Nároky na výběr přátel tudíž nejsou vyžadovány. Mohou být tedy považováni za otevřenou skupinu, která na výběr přátel neklade důraz. Především se zde jedná o individuální názory na nové přátele a v případě pozitivních sympatií není důležité, že nový přítel není součástí jejich subkultury. Většinou se však snaží informovat své přátele o tom, co dělají, jaké zastávají názory a hodnoty uvnitř své subkultury, ale v případě negativních postojů ze strany nových přátel nemají žádný problém s nimi fungovat a kamarádit. Co se týče výběru partnerů, zde je již jejich postoj odlišný. Především se snaží hledat partnery, kteří je podporují v tom, co dělají, zastávají podobné nebo stejné zájmy a jsou jimi akceptováni. Není to přímo konkrétně vyžadováno, ale v případě podpory a shodnosti názorů ze strany partnerů jsou příslušníci pozitivně nakloněni ke svému partnerovi.

Centrální výzkumná otázka

Lze rozlišit demonstrativní anebo diskrétní příslušnost k subkultuře Grime?

Na základě výše řešených výzkumných otázek byla vyzkoumána komplexní demonstrativnost a diskrétnost subkultury Grime.

Subkultura Grime se dá považovat za více demonstrativní než diskrétní subkulturu, a to hned kvůli několika faktorům. Prvním z nich je velice specifický hudební žánr, který Grime subkultura produkuje a pomocí kterého se snaží vyjádřit své postoje, názory a myšlenky, které můžeme slyšet v textech jejich skladeb. Hlavním činitelem, kterým se subkultura vyjadřuje, je tedy hudba. Jejich texty jsou v mnohých případech zaměřeny proti společensky a jsou velice striktní a přísné. Snaží se především

o to, aby je lidé kolem nich pochopili, aby se k nim přidali a podporovali je v jejich názorech. Na to, jestli jsou většinou společností akceptováni, nekladou žádný důraz a jednoduše řečeno se snaží dělat věci po svém, i když třeba společností nejsou přijati. Dalším faktorem, který podporuje jejich demonstrativnost je jejich hrdost na členství v jejich subkultuře. V případě kontaktu s jinými lidmi mimo jejich subkulturu jsou jim otevření a snaží se jim sdělit, že jsou jejich členy a popsat jejich základní myšlenky. Demonstrativnost také můžeme vidět v jejich plánech do budoucna, ve kterých chtějí být nadále členy Grime subkultury, chtějí se v ní posunout a nadále se zlepšovat a sdělovat lidem kolem sebe co dělají. Jediná bariéra, která jim v tom brání, je finanční stránka, jelikož je pro její příslušníky finančně nákladné produkování hudby na vyšší úrovni, a tudíž je brzdí v jejich plánech.

Nejspíše jediným faktorem, který podporuje jejich diskrétnost je jejich styl oblékání. Sice se snaží navrhovat a nechat si vyrábět svoje vlastní oblečení, které samozřejmě také nosí, ale nenosí ho neustále a její příslušníci tak mají specifické styly oblékání, pomocí kterých je téměř nemožné je přiřadit ke Grime subkultuře, jelikož má každý příslušník svůj specifický styl, a tudíž nejsou sjednoceni z této stránky jako například jiné subkultury, které můžeme poznat hned podle jejich stylu oblečení.

2.3.2 Příslušníci subkultury Skate

Výzkumná otázka č. 1

Jakým způsobem se projevuje příslušnost k dané subkultuře v každodenním životě jejich příslušníků a které oblasti životního stylu ovlivňuje?

V první části výzkumu bylo zjišťováno, jestli příslušníci skate subkultury žijí specifickým životním stylem a jak se tento životní styl konkrétně projevuje na jejich životě. Jaké aspekty jejich příslušnost ke skate subkultuře ovlivňuje a co vše obnáší být její součástí.

Respondent č.1

„No jezdit na skejtu a řekl bych, že ta komunita je taková docela otevřená, že se lidi spolu baví a znaj se, že přece jenom tím, že těch lidí není tolik zvlášť třeba v Hradci tady.“

Respondent č.2

„Jako no já s tím tak jako více méně souhlasím, je to asi jak to je ve finále to, že záleží na tom, jak to každej bere v tom smyslu, jestli to je jeho životní styl nebo ne, protože prostě nějaký lidi to berou hrozně moc vážně a udělaj si z toho to svoje životní poslání a vlastně tu svoji potřebu a myslím, že oba dva, jako my, to bereme stejně spíš jako koníček.“

Respondent č.3

„Dřív byl, ale postupem času, jak jsem dospíval, tak se mi trošku priority změnily, jako skejťák se oblíkám většinou když jdu skejtovat, jinak se oblíkám normálně, jako každej běžnej člověk.“

Pro příslušníky skate subkultury je jejich příslušnost brána spíše jako koníček než jako životní styl. V minulosti žili specifickým životním stylem, který se vyznačoval především každodenním provozováním skateboardingu, oblékání se do skate oblečení anebo sledováním různých videí svých oblíbených jezdců. Tento životní styl zastávali každodenně, jelikož to byla jejich priorita. Jejich přednosti se však s postupem času změnily a v současnosti už nežijí specifickým životním stylem. Stále však skateboarding podporují jak aktivně, tak pasivně a snaží se mu i nadále věnovat i když ne natolik jako v minulosti. Skateboarding je pro ně především sport, který provozují hlavně se svými přáteli, tudíž se snaží trávit více času se členy jejich subkultury. Jejich příslušnost se na nich projevuje také ve stylu oblékání, jelikož se snaží i nadále nosit skate oblečení, a i nadále se zajímají o novinky ze světa skateboardingu. Také se snaží zdůraznit to, že si každý v jejich subkultuře sám vybírá, jestli pro něj bude jeho příslušnost i jeho životním stylem, takže zde do vysoké míry hraje roli individuální rozhodnutí, které si každý příslušník vybere sám. Jsou přesvědčení, že když člověk přestane provozovat skateboarding i nadále je jím ovlivňován do budoucna, jak už specifickým stylem oblečení nebo kohortou lidí, se kterou se přátelí.

Výzkumná otázka č. 2

Jaká je míra konformit subkultury s většinovou kulturou?

V této výzkumné otázce byla především řešena míra konformity subkultury skate s většinovou kulturou a společností. Jak subkultura skate reaguje na většinovou společnost a jaký k ní má postoj. Také zde byly řešeny postoje z hlediska akceptace a tolerance subkultury většinovou společností, ale i snaha subkultury o její skrytost a uchování její existence v tajnosti.

Respondent č.1

„Nevadí mi to, není to, že by mě to nějak uráželo nebo to, ale asi úplně to jako nekonzumuju hlavně třeba hudba, co je mainstreamová tak to jde úplně mimo mě, jako televize více méně taky.“

Respondent č.2

„Asi rozhodně měnit nic nechci nějak mě netrápí to, jak ta společnost na mě kouká, ale zase zároveň si myslím, že to co si sebou skejťáci dost nosej je taková ta prestiž a takový to ten pohled, že to je prostě, že si o tom myslej to, že to je vlastně strašně svatá věc a přijde jim to prostě strašně možná až nadřazený těm jinejm sportům kvůli tomu, jak to je volnomyšlenkářský a myslím si, že tohle nikdy nezmizí a myslím si, že o to ani jako nestojej, protože si řeknou že to ty lidi nechápou třeba.“

Respondent č.3

„Tak já většinou společnost akceptuju, nějak mi lidi nevaděj nějak obzvlášť, takže asi takhle jako ve společnosti v pohodě.“

Skate subkultura má pozitivní postoj k většinové společnosti a kultuře obecně, akceptují ji a když se jim na ní něco nelíbí spíše to neřeší. Daný problém vypustí a nezajímají se o něj, než aby se ho snažili vyřešit nebo změnit. Příslušníci skate subkultury se do jisté míry chtějí prosadit ve většinové společnosti, především tím, že jezdí na ulici nebo ve skateparcích a sklízíjí tím obdiv veřejnosti a lidí kolem nich. Mají z toho dobrý pocit a jsou rádi, když je někdo při jejich činnosti pozoruje. Především pak těží z toho, že je skateboarding rozdílný od jiných sportů. Ve skateboardingu nejsou žádní trenéři, žádné předepsané tréninky a místa, kde je jeho praktikování vyžadováno. Člověk může jezdit, kde chce, kdy chce a s kým chce, a to je právě to, co na

skateboardingu tolik obdivují. Stále se však snaží udržet si určitou mezeru mezi skateboardingem a konzumní společností, jelikož se stále snaží nebýt součástí mainstreamu i když se jim to v posledních letech už moc nedaří. Skate subkultura by byla pozitivně nakloněna skutečnosti, kdyby ji většinová společnost přijala a akceptovala, jelikož ještě stále existují lidé, kteří je považují za chuligány, výtržníky nebo narkomany. Toto špatné mínění o nich by chtěli změnit a přáli by si, aby byli společností přijati. Tento názor však zastává pouze malá část společnosti, především pak starší generace, která je konzervativní a uzavřená. Tudíž se příslušníci skate subkultury domnívají, že jsou většinovou společností akceptováni a přijati. V žádném případě se nesnaží uchovat své členství v tajnosti, jelikož své činnosti, které jsou spjaté se skate subkulturou praktikují otevřeně a každý je při jejich činnostech může vidět.

Výzkumná otázka č. 3

Ovlivňuje příslušnost k subkultuře výběr oblasti studia a práce, představu o kariéře, cíle ve veřejném a pracovním životě?

V této části byl zjišťován stav respondentů z hlediska práce a studia. Konkrétně jestli jejich příslušnost k subkultuře ovlivňuje výběr studia, práce, představu o kariéře a cíle ve veřejném a pracovním životě.

Respondent č.1

„Mít peníze, být spokojený, mít rodinu, ale nic konkrétního.“

Respondent č.2

„Asi prostě nějak najít pokračovat v tom nebo najít něco, co mě fakt baví, což už teďka jsem udělal tak prostě jenom teďka se v tom vyučit vystudovat to nějak a pak se uvidí, jestli mě to bude furt bavit.“

Respondent č.3

„Tak určitě bych chtěl mít manželku asi dvě děti ani by mi nevadilo bydlet v nějakém bytě, ale rodině dům by mi nevadil.“

Příslušníci skate subkultury se spíše orientují na studium, konkrétně na vysokých školách. Své obory si vybrali, protože je baví a mají o ně zájem. Je to pro ně důležitý aspekt, jelikož si myslí, že díky získání titulu budou mít větší konkurenceschopnost na trhu práce. Většina z nich ještě není plně rozhodnuta v tom, jestli budou pracovat ve svém oboru a spíše tomu nechávají volný průběh. Co se týče cílů v osobním životě, tak se především soustředí na to, aby byli finančně zabezpečeni, našli si partnerku a založili rodinu. Ani jeden z příslušníků skate subkultury neuvedl, že by se chtěl v budoucnu naplno věnovat skateboardingu. Značí to, že jejich příslušnost ke skate subkultuře berou spíše jako koníček a nejsou jí ovlivněni ve výběru práce, studia nebo v jejich představách o budoucím životě.

Výzkumná otázka č. 4

Klade subkultura materiální nároky na osobu s ní se identifikující? Jakými způsoby subkultura strukturuje užívání volného času, jaké volnočasové aktivity se očekávají?

V této části jsou řešeny materiální nároky a volnočasové aktivity, které jsou spjaté s příslušníky skate subkultury. Tyto nároky a aktivity jsou spojovány jak s finanční náročností, tak s náročností časovou.

Respondent č. 1

„Asi bych řekl, že úplně ne, musíš tam dát nějakou počáteční investici nevím třeba 4 tisíce je skate nověj a pak už vlastně vyměníš, když se ti něco rozbije, ale už nekupuješ všechno nový.“

Respondent č. 2

„Takže to ti vlastně teoreticky se dá jezdit na kusu asfaltu nebo prostě tady na náměstí na urlicháči tak přece jenom tě víc bavěj ty překážky a myslím, že kdyby jako by se tady postavila další taková věc tak to jako přinese.“

Respondent č. 3

„Potřebuješ samotnej skateboard, což se skládá z desky, trucků koleček a ložisek a pak nějaký boty, který se nebojíš zničit a oblečení je v podstatě jedno.“

Hlavní činnost, která spojuje všechny příslušníky této subkultury je skateboarding. K praktikování tohoto sportu je zapotřebí vlastnit skateboard, který se skládá z koleček, trucků a desky a poté ještě skate boty, které jsou pro tento sport ideální. To jsou jediné materiální nároky, které jsou na tuto subkulturu kladeny. V některých případech se ještě platí vstupy do skateparků, ve kterých se vyskytují různé překážky, na kterých mohou skateboardisté jezdit. To už záleží na nich, jestli se rozhodnou praktikovat skateboarding zde, jelikož jak už bylo řečeno, se tento sport dá provozovat téměř všude. Nejdůležitější a také tou největší investicí je pořízení celého skateboardu. Poté si již členové této subkultury dokupují jednotlivé části, které nejsou tak finančně náročné. Nahrazování těchto částí skateboardu záleží na tom, jak často skateboarding provozují a jak moc mají jednotlivé části zničené. Komplexně však tuto činnost nepovažují až za tolik finančně náročnou. Hlavní volnočasovou aktivitou je tedy skateboarding, kterou přes léto provozují 2-4 týdně, především pak o víkendech. V zimě je to složitější, jelikož v České republice není dostatek hal, ve kterých se skateboarding dá praktikovat i během zimy. Tato činnost je během zimy téměř vytěsněna a příslušníci skate subkultury ji praktikují spíše v letních měsících. Oni sami by velice uvítali, kdyby se postavilo více míst, ve kterých by se této aktivitě mohli věnovat i v zimě. Jestli je členství k této subkultuře časově náročné se nedá jednoznačně určit, jelikož je skateboarding velice individuálním sportem, kde si každý jezdí, kdy chce, jak chce a s kým chce, a tudíž je pouze na něm kolik času do této činnosti vloží.

Výzkumná otázka č. 5

Klade subkultura nároky na výběr partnera a přátel, jaká míra shody s hodnotami a normami subkultury se od nich očekává?

V poslední části výzkumu byla zaměřena pozornost na přátele a partnery příslušníků skate subkultury. Konkrétně pak na to, jestli její příslušníci kladou důraz na

jejich výběr a chtějí, aby zastávali jejich postoje a názory nebo je jim tento faktor při výběru přátel a partnerů lhostejný.

Respondent č. 1

„Nemůžu říct, že bych si to vybíral, ale spoustu lidí, třeba vás dva, jsem právě poznal přes to, takže rozhodně kamarády jsem si tam našel, ale mám i kamarády, co s tím nemaj co dočinění takže.“

Respondent č. 2

“Přesně tak je to záminka k nějakému setkání ke komunikaci, ale většinu lidí vlastně to spojuje jenom to, že jezdíte oba dva na skejtu, takže to není, že by sis to vybíral podle toho.“

Respondent č. 3

„To by bylo super, ale teďka partnerku nemám navíc ale jako asi by to bylo dobrý, kdyby mě podporovala, jako já bych podporoval jí ve všem, co dělá že jo, pokud by to bylo v mezích teda.“

Výběr přátel není ve skate subkultuře ničím podmíněn, její příslušníci mají přátele jak ze svojí subkultury, tak z okruhu společnosti, ve které se pohybují a nekladou žádný důraz na jejich výběr. Pouze poznamenávají, že v případě získání nových přátel z okruhu jejich subkultury je pro ně snazší vést konverzaci, jelikož mají společný zájem, a tudíž i témata, o kterých se spolu mohou bavit. Co se výběru partnerů týče, tak si přejí, aby je jejich partneři alespoň částečně podporovali a akceptovali jejich hodnoty a činnosti, které jsou spjaté s jejich subkulturou. Nedá se však říci, že by na to kladli velký důraz, ale zcela jistě by to brali jako velké pozitivum v jejich vztahu.

Centrální výzkumná otázka

Lze rozlišit demonstrativní anebo diskrétní příslušnost k subkultuře Skate?

Na základě výše řešených výzkumných otázek byla vyzkoumána komplexní demonstrativnost a diskrétnost skate subkultury.

Diskrétnost této subkultury spočívá především v tom, že její příslušníci nežijí specifickým životním stylem, a tudíž se jejich příslušnost naplno neprojevuje v jejich každodenním životě, jako tomu bylo u grime subkultury. Také se její příslušníci nesnaží vnucovat jejich názory a hodnoty většinové společnosti, akceptují je a nesnaží se je změnit. Tudíž se příliš neprojevují a nesnaží se o sobě společnosti dát natolik vědět. Hlavním znakem skate subkultury je skateboarding, který její příslušníci především praktikují se svými přáteli a ostatními příslušníky této subkultury. To bychom mohli považovat za známku demonstrativnosti, jelikož je to snad jediný znak, pomocí kterého může většinová společnost identifikovat jejich příslušníky a pomocí kterého se příslušníci této subkultury ve společnosti demonstrativně vyjadřují. Nezastávají specifické názory nebo hodnoty, ale vyjadřují se především tímto neobvyklým sportem. Většina lidí by si také mohla myslet, že bychom příslušníky skate subkultury mohli poznat podle specifického stylu oblečení, ale už tomu tak není. V dnešní době je skate oblečení velice oblíbené i ve většinové společnosti a nosí ho také lidé, kteří nejsou součástí této subkultury. Díky tomuto faktoru, se skate subkultura stala ještě více diskrétní, než tomu bylo v minulosti, kdy jsme je mohli poznat podle jejich stylu oblečení, které nosili pouze její příslušníci. Co se týče přátel, je tato subkultura otevřená všem. Její příslušníci nemají problém navázat kontakt i s jinými lidmi a tito lidé nepoznají, že jsou příslušníky skate subkultury, jelikož se jim nesnaží vnutit své názory, hodnoty nebo jim sdělit, že jsou její součástí. To můžeme považovat za další známku diskrétnosti této subkultury. Jak už bylo řečeno, tak demonstrativnost můžeme vidět především na skateboardingu, který praktikují. Ale i to už v dnešní době nemůžeme brát za úplnou samozřejmost, jelikož je tento sport ve společnosti už velice dobře znám a spousta lidí ho praktikuje i když není součástí této subkultury. S tímto faktem se objevuje otázka, jestli skate subkultura ještě stále existuje. Jelikož i její příslušníci berou jejich sounáležitost spíše jako koníček než jako specifický životní styl. Tím můžeme potvrdit, že je tato subkultura na ústupu a postupně se stává součástí většinové společnosti, kterou je akceptována. Tyto faktory nás nutí konstatovat, že je tato subkultura spíše diskrétní než demonstrativní subkulturou.

2.3.3 Věkově a sociálně porovnatelní reprezentanti dominantní kultury

Výzkumná otázka č.1

Jsou věkově a sociálně podobné osoby reprezentující dominantní kulturu schopny rozpoznat danou subkulturu podle jejími členy běžně užívaných symbolů, případně jsou schopny popsat její sociální hodnoty a normy?

V první části byla zjišťována celková znalost hodnot, norem, stylů oblečení ale také činností subkultur Grime a skate v kontrolní skupině respondentů mimo subkulturu.

Respondent č.1

„No tak vím o nich to, že jezdí na skatu zpravidla se dají poznat podle oblečení no skejťové oblečení.“

Respondent č.2

„O tom grimu nevím moc, protože to jde trošku mimo mě v podstatě je to nějaký styl, který je spojený s hudbou si myslím a mají nějaký svůj styl oblékání ty lidi.“

Respondent č.3

„Tak o tom grimu vím akorát, že vzniknul v Anglii, jakože první představitel tady v Česku by měl bejt správně Smack, kterej to přitáhnul sem.“

Respondent č. 4

„Tak jsou to vlastně skejťáci a označují se jakoby můžeme je poznat tím, že jezdí na skejtu a můžeme je vidět na ulicích nebo ve skateparcích. Nejznámější skejťák je Tony Hawk.“

Znalost subkultury skate byla zcela jistě větší než znalost subkultury Grime. Všichni respondenti znali skate subkulturu a byli schopni o nich říci alespoň základní informace. Hlavním znakem, který přisuzovali skate subkultuře bylo to, že její příslušníci jezdí na skateboardu, jak na ulicích, tak ve skateparcích. Dalším charakteristickým rysem, který této subkultuře přisuzovali bylo přátelství a větší soudržnost jejich příslušníků a také specifický styl oblečení. Asi nejznámějším zástupcem byl pro respondenty Tony Hawk, který se dá považovat za legendu

skateboarding. Co se týče osobních setkání s touto subkulturou ze strany respondentů, tak se s ní všichni setkali, a dokonce v ní měli i své přátele a známé. Na základě těchto informací můžeme konstatovat, že je skate subkultura ve společnosti velice rozšířenou a dobře známou. Můžeme také vidět její akceptaci většinovou společností, jelikož všichni respondenti na ní měli pouze pozitivní názory. Co se týče obeznámenosti s Grime subkulturou, tak už nebyla tolik vysoká. Někteří z respondentů ji neznali vůbec a v případě, že ji znali, dokázali o ní říci pouze několik základních informací. Ti, kteří ji znali, ji nejčastěji spojovali se subkulturou hip hopu a rapu, ale nedokázali ji od ní odlišit. Věděli pouze, že se jedná o nějakou speciální hudební subkulturu. Její vznik správně zařadili do Anglie a jako hlavní příslušníky viděli v černoších. Jako nejznámějšího představitele v České republice uvedli Smacka, který je beze sporu hlavním průkopníkem této subkulturu už od jejího začátku na našem území. Známost Grime subkultury v očích společnosti tedy není tolik vysoká, jako známost skate subkultury. Je to způsobeno především tím, že je tato subkultura velice mladá a v očích společnosti ještě ne tolik známá. Sice se snaží dát společnosti o sobě vědět a sdělit jim své názory a postoje, ale příslušníků této subkultury je stále ještě malé množství, a tudíž ještě nějaký čas potrvá, než se o ní společnost dozví ve větším měřítku.

Výzkumná otázka č. 2

Které prvky daných subkultur reprezentanti dominantní kultury akceptují a které naopak odmítají nebo jsou jim lhostejné?

V této části byly respondentům sděleny základní informace o každé ze zkoumaných subkultur, poskytnuty fotografie jejich příslušníků a na jejich základě bylo zjišťováno, jaké prvky každé ze subkultur akceptují, odmítají nebo jim jsou lhostejné.

Respondent č. 1

„Nejvíc se mi líbí to, že to není ucelené, že to nemá toho trenéra, nemusíš chodit do těch spolků, do těch skupin, na tréninky a že si to jakoby dělají sami a že jim to funguje.“

Respondent č. 2

„Myslím, že je to jedno, jestli to je grimer, skater nebo metalista, jde určitě o toho člověka. Například já bych neodsuzoval lidi jenom kvůli tomu, jakej mají styl to je takový pro mě dost povrchní.“

Respondent č. 3

„Já většinou nemám problém s žádnějma lidma a jak už jsme říkali, oni nejsou jako jsou to nekonfliktní lidi nevymejšlej žádný blbosti, takže jako nemám proti nim vůbec nic, já sám bych se do toho jako upřímně nezařadil, ale jako říkám mám pár takovejch známejch a vůbec s nima vycházím úplně v pohodě.“

Respondent č. 4

„Tak mě se líbí, že jsou takový volnomyšlenkářský že nemaj určený kdy musej být někde, prostě někam jdou a tam jsou a tam skejtují.“

Po sdělení základních informací respondentům se neobjevila žádná negativní reakce či neakceptace daných subkultur. Všichni byli velice otevření a nesnažili se lidi soudit na základě jejich hodnot, vzhledu nebo názorů. Akceptovali všechny postoje, názory a znaky daných subkultur. Především se snažili popsat, že se snaží být otevření všem lidem okolo nich a nesoudí je podle toho, jestli jsou něčeho součástí či nikoliv. Dokonce mají i několik přátel pohybujících se v těchto subkulturách a nikdy s nimi neměli žádný problém. Negativní postoj neměli respondenti ani v případě, když jim bylo sděleno, že jsou texty příslušníků Grime subkultury zaměřeny protispolečensky a jsou v mnohých případech velice striktní. Můžeme tedy konstatovat, že členové věkově shodné skupiny mimo subkulturu jsou otevření těmto dvěma subkulturám a nemají s nimi nejmenší problém. Naopak respondenti uvedli hned několik pozitiv, která se jim na těchto dvou subkulturách líbí. Ve skate subkultuře vyzdvihli především jejich volno myšlenkové pojetí skateboardingu, ve kterém se nevyskytuje žádný trenér a nejsou zde žádná předepsaná pravidla jako v ostatních sportech. Také mají velice pozitivní vztah k jejich stylu oblečení, který dokonce někteří z nich nosí, i když nejsou součástí skate subkultury. V Grime subkultuře jim přišli vhodné a výstižné některé z textů jejich příslušníků i když v mnohých případech byly zaměřeny proti společnosti. Naopak

zmínili vhodnost těchto textů, jelikož poukazují na různé problémy, které se ve společnosti vyskytují. Komplexně lze říci, že je tato skupina stojící mimo subkulturu otevřená všem novým nebo i starým menším společnostem a nesoudí je podle toho, jak se oblékají, jaké zastávají názory a hodnoty a v případě, že s nimi přijdou do kontaktu, se nebrání je blíže poznat.

Výzkumná otázka č. 3

Je příslušnost k subkultuře podnětem nebo překážkou pro výběr partnera či přátel?

V poslední části výzkumu byl zjišťován fakt, jestli je příslušnost k dané subkultuře překážkou při výběru partnerů a přátel. Také bylo zjišťováno, jestli by si skupina mimo subkulturu dokázala představit mít přátele nebo partnerku z dané subkultury.

Respondent č. 1

„Já myslím že bych si to určitě zkusila, jestli bych na tom začala jezdit to asi ne nebo nevím, kdyby mi to šlo tak jako ráda, ale mám pocit, že jsem jako dřevo, takže těžko říct. Ale rozhodně se mi to jako docela líbí, ale víc než jako přímo ten skejt a ty tracky nebo longboard.“

Respondent č. 2

„Já si myslím, že možná tak podvědomě si lidi hledají partnery, aby měli stejný zájmy a tak dále záliby a v podstatě ty určitě to je nějak tak, že skejťáci tráví spolu víc času a grimeři s grimerama, jako třeba skater s metalistou nějakým, který v životě nestál na skejtu, tak asi mají blíž k sobě no, už jenom kvůli tomu, že spolu tráví víc času tak víc se asi nějak.“

Respondent č.3

„Určitě asi jo každé, když se někdo takhle najde tak s nima tráví čas a s nima jakoby víc sedí a komunikuje, je s nima víc. Víc s nima tráví volnýho času, takže podle mě si myslím jako v té subkultuře tam to je jako víc spjatý.“

Respondent č. 4

„Tak já si myslím že maj i mimo protože ta subkultura není zase tak velká a kdyby měli mít jenom v tý subkultuře tak by je to taky nemuselo bavit pořád jedny a ty samý který se zajímaj o jedny a ty samý věci.“

Příslušnost k subkultuře není podle skupiny stojící mimo subkulturu překážkou v hledání přátel nebo partnerů. Respondenti se domnívají, že členové subkultur mají přátele a partnery jak ze své subkultury, tak ze společnosti kolem nich. Jsou tudíž podle nich otevření a jejich příslušnost není známkou uzamknutí se v jejich skupině. Zmiňují však, že více přátel mají ve svých subkulturách, jelikož s nimi tráví více času, mají podobné zájmy a názory, ale jinak jsou také otevření lidem stojícím mimo subkulturu. Jediné, co si nedokáží představit, je přátelství členů skate nebo Grime subkultury s příslušníky jiné, kontroverzní a úplně odlišné subkultury. Jako příklad se dá uvést přátelství těchto subkultur s představiteli metal nebo punk subkultury. Jelikož byli respondenti velice otevření těmto subkulturám, tak si každý z nich dovedl představit mít přátele nebo partnery z těchto subkultur, a někteří z nich je již dokonce měli. Partnery z těchto subkultur by podporovali v tom, co dělají a rádi by si vyzkoušeli některé činnosti, které by jejich partneři představovali nebo praktikovali. Brali by je jako normální členy společnosti, kteří by jen zastávali trochu rozdílné činnosti, názory a hodnoty, o kterých by se rádi více dozvěděli a v případě kladných zkušeností by je podporovali a ctili.

Centrální výzkumná otázka

Lze rozlišit demonstrativní anebo diskrétní příslušnost k subkultuře Grime a Skate z pohledu sociálně a věkově porovnatelné skupiny dominantní kultury?

Na základě komplexního výzkumu názorů a postojů vůči zkoumaným subkulturám ze strany kontrolní skupiny mimo subkultury byla vyzkoumána jejich demonstrativnost a diskrétnost.

Skate subkultura

Demonstrativnost subkultury Skate viděli příslušníci skupiny stojící mimo ni především v jejím stylu oblékání. Pro subkulturu Skate je charakteristický skate styl oblékání, který se vyznačuje věcmi, které produkují známé značky, které jsou spojené se skateboardingem. Dalším a nejspíše nejvýznamnějším znakem jejich demonstrativnosti je skateboard, na kterém příslušníci Skate subkultury jezdí a jsou viděni na ulicích a ve skateparcích. Toto je nejvýraznější znak, podle kterého může skupina mimo subkulturu rozpoznat příslušníky Skate subkultury a díky kterému jí dává větší míru demonstrativnosti. Tyto znaky však mohou být milné, jelikož existuje spousta lidí, pro které jsou charakteristické, ale nejsou členy této subkultury. Naopak diskrétnost příslušníků subkultury viděli v jejich bližších vztazích a větší soudržnosti, díky kterým spolu příslušníci tráví více času, a tudíž se natolik neprojevují ve většinové společnosti. Názory, hodnoty a postoje skate subkultury nebyli příslušníci skupiny mimo subkulturu schopni přesně určit. Z tohoto hlediska je tudíž skate subkultura také spíše diskrétní než demonstrativní, jelikož se nesnaží své postoje a názory prosazovat ve většinové společnosti.

Grime subkultura

Demonstrativnost a diskrétnost Grime subkultury z pohledu skupiny mimo ni se určovala velice těžko, jelikož o této subkultuře tato skupina téměř nic nevěděla. Z tohoto hlediska bychom mohli říci, že je tato subkultura velice diskrétní z hlediska její velké neznámosti většinovou společností. Po sdělení základních informací o této subkultuře byli příslušníci skupiny stojící mimo ni schopni alespoň částečně rozpoznat některé demonstrativní znaky této subkultury. Mezi tyto znaky můžeme zařadit specifický styl oblečení a hudby, kterou je Grime subkultura charakteristická. Tyto styly však velice často také přiřazovali subkultuře hip hop, v důsledku veliké podobnosti a shody. Musíme tedy konstatovat, že i když se příslušníci Grime subkultury snaží být velice demonstrativní, jsou spíše pojímáni za diskrétní subkulturu z hlediska sociálně a věkově shodné skupiny lidí mimo subkulturu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vyzkoumat komplexní demonstrativnost a diskrétnost zvolených subkultur, jak z pohledu příslušníků subkultur, tak z pohledu věkově a sociálně porovnatelných reprezentantů dominantní kultury. Před uskutečněním výzkumu byla stanovena centrální výzkumná otázka a několik dílčích výzkumných otázek, které vedly k naplnění cílů.

V teoretické části byly vymezeny základní pojmy, které vedly k lepšímu pochopení celé problematiky a také zde byly detailněji popsány zvolené subkultury, které byly předmětem výzkumu.

První subkulturou, která byla zvolena, byla subkultura Grime. Z výzkumu vyplynulo, že se její příslušníci sami považují za velice demonstrativně laděné. Snaží se co nejvíce projevovat své názory a postoje ve většinové společnosti, především pak pomocí jejich specifického hudebního stylu, který zastávají. Chtějí především, aby je společnost kolem nich pochopila a aby jí o sobě mohli dát příslušníci Grime subkultury vědět. Jejich příslušnost je pro ně také životním stylem, a tudíž je pro ně klíčová téměř ve všech aspektech každodenního života. Z hlediska věkově a sociálně porovnatelných reprezentantů dominantní kultury je však Grime subkultura spíše diskrétní než demonstrativní, a to hned v důsledku několika ukazatelů, které byly vyzkoumány. Prvním z nich byla velice nízká obeznámenost příslušníků skupiny mimo subkulturu. Dalším ukazatelem byla záměna příslušníků Grime subkultury se subkulturou hip hopu, která je sice velice podobná, ale má rozdílné názory, postoje a produkuje rozdílnou hudbu. Toto diskrétní pojetí také můžeme vysvětlit krátkou existencí této subkultury, která v České republice existuje pouze několik let, a tudíž není ve společnosti natolik zakotvena.

Druhou subkulturou, která byla zvolena byla subkultura Skate. Zde byly vyzkoumány rozdílné závěry jak z pohledu jejich příslušníků, tak z pohledu reprezentantů sociálně a věkově shodné skupiny dominantní kultury. Příslušníci Skate subkultury nepovažovali jejich příslušnost za tolik důležitou v jejich životě. Nezastávali specifický životní styl jako Grime subkultura, a tudíž je jejich příslušnost neovlivňovala natolik, aby se chovali demonstrativním způsobem a snažili se většinové společnosti o sobě dát vědět a prosazovat v ní své názory a postoje. Jedinými faktory demonstrativnosti byly specifický sport a styl oblékání, které její příslušníci zastávají a

podle kterých tuto subkulturu může většinová společnost poznat. Tento sport a styl oblékání jsou však ve společnosti natolik rozšířeny, že je zastávají i lidé, kteří nejsou její součástí. To nás dovedlo k otázce, jestli tato subkultura spíše nesplynula s většinovou společností, jelikož i z hlediska skupiny stojící mimo subkulturu byla podobně pochopena.

Přínosem práce bylo především komplexní popsání dvou zvolených subkultur a stanovení jejich demonstrativnosti a diskrétnosti. Výsledky této práce by mohly být použity k dalším výzkumům, především pak v otázce samotné existence Skate subkultury a budoucího demonstrativního vývoje Grime subkultury.

Seznam použitých zdrojů

Knižní

Applová, S. 2009. *Subkultury mládeže kolem nás*. Zlín: Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 92 Pp. Diplomová práce.

Beal, B., L. Weidman. 2003. „Authenticity in the skateboarding world.“ Pp. 337-352 in R. E. Rinehart, S. Sydnor. *To the Extreme: Alternative Sports Inside and Out*. State University of New York: Albany.

Brož, V. 2013. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. Praha: BIGGBOSS.

Brož, V. 2016. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. Praha: BIGGBOSS.

Buriánek, J. 2005. *Interkulturní vzdělávání II.: doplněk k publikaci Interkulturní vzdělávání nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísni.

Drapela, V. J. 1998. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál.

Duffková, J. 2006. „Životní způsob/styl a jeho variantnost (malé zamyšlení nad tím, co všechno se může skrývat pod označením „alternativní životní styl“).“ Pp. 79-90 in *Aktuální problémy životního stylu: sborník referátů a příspěvků ze semináře sekce Sociologie integrálního zkoumání člověka a sekce Sociologie kultury a volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.

Duffková, J., L. Urban, J. Dubský. 2008. *Sociologie životního stylu*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Gelder, K., S. Thornton. 1997. *The Subcultures reader*. London: Routledge.

Hebdige, D. 1979. *Subculture, the meaning of style*. London: Methuen.

- Hoftová, K. 2009. *Alternativní životní styly mládeže*. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 47 Pp. Bakalářská práce.
- Ivanová, K. 2006. *Životní styl jako sociální determinanta zdraví*. Praha: Filozofická fakulta, Univerzita Karlovy v Praze, 163 Pp. Rigorózní práce.
- Karas, M., J. Kučera. 2004. *Skateboarding*. Brno: Computer Press
- Kraus, B., V. Poláčková. 2001. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido.
- Petrusek, M., H. Maříková, A. Vodáková. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- Slepičková, I. 2009. „Sociology of lifestyle.“ Pp. 11-41 in P. Slepička. *Sport and lifestyle*. Praha: Karolinum.
- Smolík, J. 2010. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada.
- Smolík, J. 2015. „Subkultury mládeže: Od deviace k fragmentaci.“ Pp. 36-55 in *Sociální pedagogika/Social education*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati.
- Souček, T., K. Veselý, V. Brož. 2011. *Kmeny: Současné městské subkultury*. Praha: BIGGBOSS.
- Tuček, M. 2003. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
- Voříšková, B. 2012. *Mládežnické subkultury, životní styl a hodnotový systém jejich sympatizantů*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, 105 Pp. Bakalářská práce.
- Yiannis, G., T. Lang. 2015. *The unmanageable consumer*. London: SAGE Publications.
- Yinger, M. J. 1960. „Contraculture and Subculture.“ Pp. 625-635 in *American Sociological Review*. Washington: American Sociological Association.

Internetové

Bělíček, O. 2013. „Bez peněz a bez práce.“ [online] [cit. 20. 3. 2018] Dostupné z:

<https://a2larm.cz/2013/10/bez-penez-a-bez-prace/>.

Duggins, A., O. Keens, T. Fraser. 2016. „A brief history of grime.“ [online] [cit. 2. 4.

2018] Dostupné z: <https://www.timeout.com/london/music/a-brief-history-of-grime>.

Hroch, M. 2015. „Smack: Když sem přitáhl grime, scéna tady byla jedna velká rapová

Uhříněves.“ [online] [cit. 13. 3. 2018] Dostupné z: [https://wave.rozhlas.cz/smack-kdyz-](https://wave.rozhlas.cz/smack-kdyz-jsem-pritahl-grime-scena-tady-byla-jedna-velka-rapova-uhrineves-5214135)

[jsem-pritahl-grime-scena-tady-byla-jedna-velka-rapova-uhrineves-5214135](https://wave.rozhlas.cz/smack-kdyz-jsem-pritahl-grime-scena-tady-byla-jedna-velka-rapova-uhrineves-5214135).

Lachmann, F. 2013. „Je britský grime revoltou proti systému?“ [online] [cit. 2. 4. 2018]

Dostupné z: <http://socialniteorie.cz/je-britsky-grime-revoltou-proti-systemu/>.

Paterson, S. 2017. „Know your Wasteman from your Roadman?“ [online] [cit. 14. 4.

2018] Dostupné z: [http://www.dailymail.co.uk/news/article-4761034/How-today-s-](http://www.dailymail.co.uk/news/article-4761034/How-today-s-underground-lingo.html)

[underground-lingo.html](http://www.dailymail.co.uk/news/article-4761034/How-today-s-underground-lingo.html).

Přílohy

Příloha č. 1 – Fotografie příslušníků subkultury Grime

Příloha č. 2 – Fotografie příslušníků subkultury Skate a jejich skateboardové příslušenství

Příloha č. 1 – Fotografie příslušníků subkultury Grime

Obrázek 1 Grime

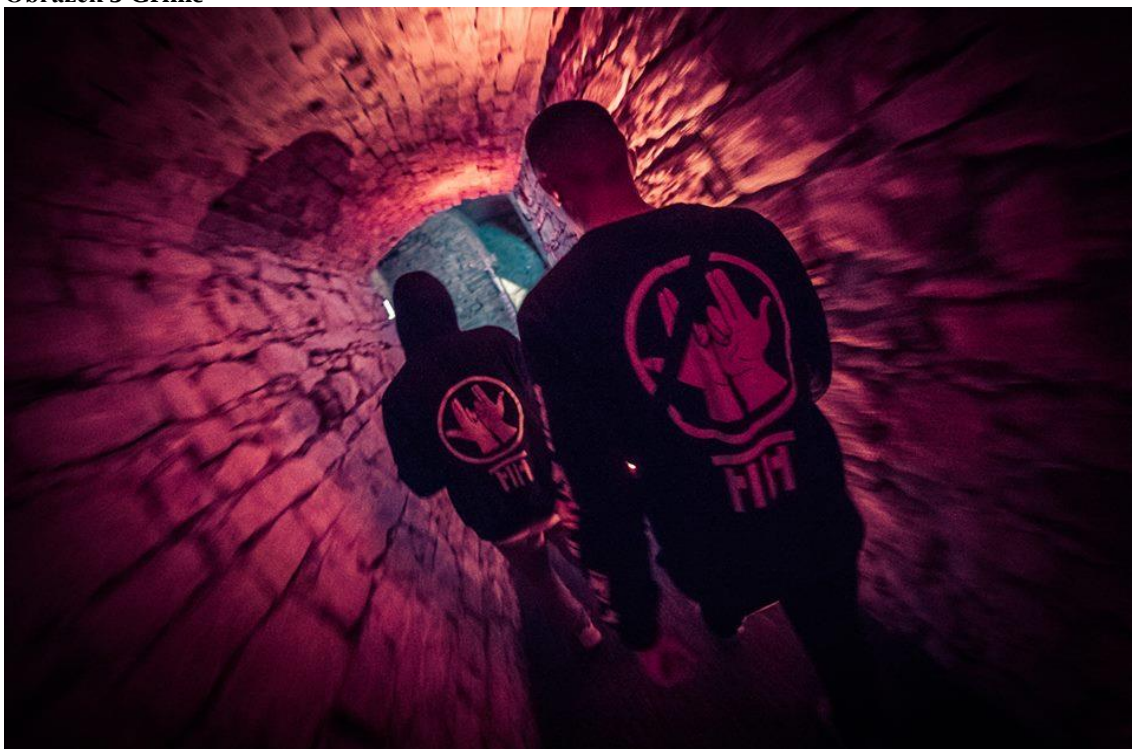
Zdroj: <https://www.facebook.com/DONYDEEKLAPMANONERPEMANSELEKTA/>

Obrázek 2 Grime

Zdroj: <https://www.facebook.com/DONYDEEKLAPMANONERPEMANSELEKTA/>

Obrázek 3 Grime

Zdroj: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100014666624755>

Obrázek 4 Grime

Zdroj: <https://www.facebook.com/alesco.cz/>

Příloha č. 2 - Fotografie příslušníků subkultury Skate a jejich skateboardové příslušenství

Obrázek 5 Skate

Zdroj:

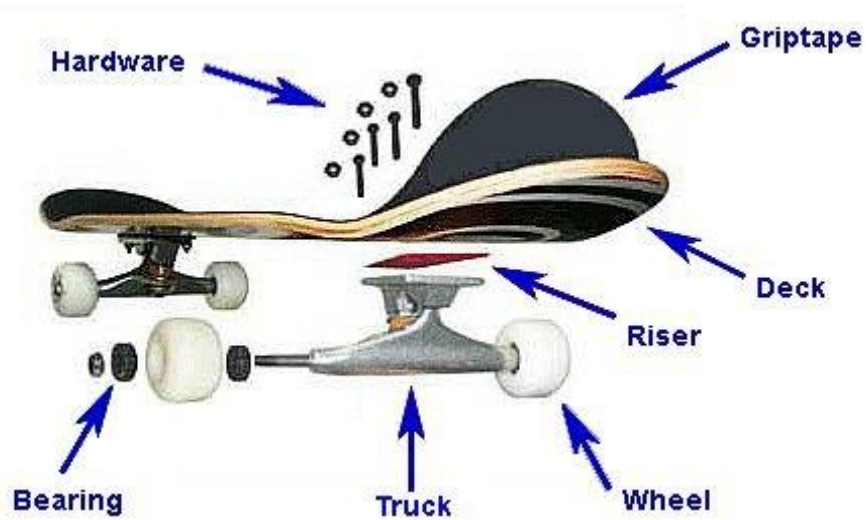
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10202569448582220&set=a.10200560431078038.1073741827.1376567794&type=3&theater>

Obrázek 6 Skate

Zdroj: <http://www.skaterock.cz/fotogalerie/>

Obrázek 7 Skateboard

Zdroj: <http://roxynka.mypage.cz/menu/skateboard>

Obrázek 8 Skate

Zdroj: <http://www.skaterock.cz/fotogalerie/>